

BATINA

Serie nouă, anul 6, nr. 79, noiembrie 2020
www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

Foto: Iulia PANĂ

Cuprins

<p>5 <i>Omagiu</i>
Imn pentru Dobrogea mea - Dumitru Octavian UNC</p> <p>6 <i>Documentar</i>
Istoria, pas cu pas.
142 de ani de la revenirea Dobrogei-
Aurelia LĂPUȘAN</p> <p>13 <i>Dobrogea, oameni si locuri de poveste</i>
Ospețe vrednice de aducere aminte -
Ovidiu DUNĂREANU</p> <p>17 <i>Istoria, pas cu pas</i>
Tulcea cosmopolită a secolului al XIX-lea;
perioada de înflorire - Raluca PETRE</p> <p>20 <i>Obiceiuri de pe la noi</i>
Neam de opincă - Adrian NICOLA</p> <p>22 <i>Profesorii noștri</i>
Repere biografice: Marcel Dășanu - Ana
Maria ȘTEFAN</p> | <p>27 <i>Ediție specială</i>
Festival Concurs Național de Interpretare a
Cântecului Popular Românesc „Dan Moiescu
Ana Maria ȘTEFAN</p> <p>28 <i>Prima mea expoziție de fotografie</i>
Constanța Fotofest 2020 - Georgiana
VLAHBEI</p> <p>31 <i>Reconstituiri</i>
ECHIPAJUL de Hortensia Papadat Bengescu
-Aurelia LĂPUȘAN</p> <p>33 <i>Mapamond</i>
Apa din piatră izvorăște - Margareta
DONOS</p> <p>35 <i>In memoriam</i>
Ionel Mătășăreanu, pictorul mării-
Alexandru CONSTANTINESCU</p> <p>38 <i>Legendele Techirghiolului</i>
Titii Ceară – „Păstorul și măgarul lui Tekir”
- Steliana GIMA</p> |
|---|--|

*Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța*

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL INTERIMAR: Alina ONEL

REDACTOR ȘEF: CONF.UNIV. DR. AURELIA LĂPUȘAN
REDACTORI: ANA MARIA ȘTEFAN, IULIA PANĂ, RALUCA PETRE,
OVIDIU DUNĂREANU, ADRIAN NICOLA, MARGARETA DONOS

Director economic interimar: Andreea TOADER
Tehnoredactor: Traian Mircea VOINEAGU
Corectură: Daniela Andra COJOCEA

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușeanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța
Bd. Tomis nr. 110 Bd. I.C. Bratianu nr. 68
Tel./Fax: 0241 61 92 93 Tel: 0241 61 88 42
E-mail:office@scoalaarte.ro E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

În glasul armelor ni s-a adus Dobrogea acasă

Aurelia LĂPUȘAN

În fiecare an, luna noiembrie aparține unei sărbători de suflet: Ziua Națională a Dobrogei. Cu reverberații multiple, cu evenimente marcante, cu multiple semnificații. Poate de aceea i s-a spus cândva și Luna recunoștinței dobrogenilor.

Din 2015 Ziua Națională a Dobrogei a fost oficializată prin Legea 230. O victorie meritorie a parlamentarilor dobrogeni pornită din inițiativa deputatului Gigi Christian Chiru.

Anul acesta sărbătoarea se mută în online. Ca întreaga paletă a activităților cotidiene, reformate de un virus nevăzut și neiertător. Sărbătoarea devine, fără drept de apel, un exercițiu de imaginație, și mai ales de convingere prin rețelele internetului.

Au trecut 142 de ani de la revenirea provinciei lui Mircea cel Bătrân la țara sa. Nu par a fi ani mulți într-o carte de istorie, dar ei sunt denși, străbătuți de realizări spectaculoase, de muncă și luptă, de războaie distrugătoare, de supunere și reprimare. Ani grei din care prea puțini ani luminoși.

Măreția Dobrogei, rapida ei conectare la țara mamă, spectaculoasa ei schimbare dintr-un sălbătic ținut influențat de stăpânitorii otomani în spațiul marilor edificii constă în faptul că toate acestea au fost vrerea și fapta istorică a întregii națiuni române, condusă de elitele ei intelectuale, realizată într-un elan extraordinar,

cu aceeași voință și înțelegere.

Primii descălecători ai Dobrogei de după 1878 au fost români misionari, care au înțeles că pe umerii lor stau organizarea exemplară a vieții sociale, economice și spirituale a unei populații eterogene, adunată de timpuri și de nevoi pe aceeași parte a Dunării, până la Marea cea mare.

Români ardeleni, regățeni, moldoveni, basarabeni. Învățători, judecători, constructori, fermieri...

Ziua națională a Dobrogei a devenit primul element identitar al ei, îi conferă starea de noblete și respect, autoritatea și viziunea.

Conceptual această Zi națională a Dobrogei însumează valorile definitorii ale locuitorilor dobrogeni: toleranța, omenia, armonia între etnii, spiritul de solidaritate, cultura și civilizația locului, deopotrivă trecutul, dar și viitorul.

În calendarul aniversărilor ziua de 14 Noiembrie poate fi considerată și zi a reconcilierii naționale, îndemn la continuarea tradițiilor multiculturalismului etnic, o chemare la desăvârșirea idealurilor primilor descălecători ai Dobrogei.

Ziua Națională a Dobrogei ne obligă să ne arătăm recunoștința față de cei care au făurit Dobrogea românilor de pretutindeni. Primii într-o nesfârșită listă ar fi Regele Carol și Mihail Kogălniceanu, dar și lungul șir al

Brătienilor iubitori de neam. Ar urma aleatoriu primul prefect Remus Opreanu, alături de Mihail Koiciu, Ion Bănescu, I.N.Roman, Semion Petrescu, Constantin Sarry, Constantin Brătescu, Petru Vulcan, Costache Petrescu, Ioan Movilă, Constantin Pariano, Mehmed Niyazi și câți alții...

Spunea cândva Ioan N. Roman: „De la unirea Munteniei cu Moldova, în 1859, această reanexare din 1878 e cel mai important act pe care istoria românilor îl înregistrează și cel dintâi pas spre întregirea neamului. A fost un act mare și cu urmări decisive pentru dezvoltarea de mai târziu a Regatului, deoarece fiica regăsită după veacuri de înstrăinare aduce patriei—mume gurile Dunării și țărmurile Mării Negre și o pune în legătură cu lumea pe căile nesfârșite ale apelor. Sărbătoarea Dobrogei ni-i scumpă, pentru că Dobrogea ni-i scumpă. Și cum nu ne-ar fi scumpă când unii dintre noi în ea ne-am născut, iar alții în ea ne-am trăit anii cei mai frumoși ai vieții? Încinsă de două părți de colanul marelui fluviu și scăldată la răsărit de valurile mării, noi iubim șesurile ei ondulate și presărate de tumuli misterioși, după cum iubim înălțimile ei împădurire de la miazănoapte și miazăzi. Le iubim pentru că sunt ale noastre și pentru conștiința clară a drepturilor ce avem la stăpânirea lor”.¹

Și cu alt prilej: „Dobrogeni! Din toate provinciile țării și dintre toate țările pământului, n’a fost țară mai năpăstuită și mai arsă de-a lungul veacurilor ca Dobrogea noastră scumpă! Nu este colț de țară, și-avem curajul s’o spunem fără teamă de a greși – sunt puține părți, din lume, care să întreacă, în vechime, Dobrogea noastră iubită. Dobrogeni! Țărișoara noastră se ivește în zarea istoriei cu mult înaintea războiului din Troia, adică cu peste o mie de ani înainte de Christos. Herodot, părintele istoriei, scriind cărțile sale asupra trecutului, păstrează un loc de frunte Geților, vechii locuitori ai țărișoarei noastre. Și cum să nu-i păstreze, când țara aceasta a fost râvnită cu jind de împărați puternici, ca Darius al Persiei și Alexandru cel Mare al Macedoniei, care au purtat lupte grele cu băștinașii acestei provincii, vărsând sânge pe meleagurile ei! Dar Romanii, părinții noștri, care au durat cea mai temută și mai trainică stăpânire din câte a cunoscut omenirea, ce războaie n’au dus în părțile noastre pentru asigurarea stăpânirii gurilor Dunărei și a coastei apusene a Mării Negre! Împăratul Traian, cuceritorul

Daciei și adevăratul întemeietor al neamului nostru, a ridicat aici, în Dobrogea, valul cel mare de apărare care duce, aproape neîntrerupt de-a lungul căii ferate de la Constanța până la Cernavodă, de-a lungul văii Carasu, pentru a împiedica năvălirea barbarilor; dar pe punctul cel mai ridicat al câmpiei dintre Dunăre și mare, a durat cel mai falnic monument roman, afară de zidurile Romei. Tropaeum Traiani din Adamclisi, în preajma căruia s’a înființat o cetate din cele mai mărețe și mai uimitoare: Civitas Tropaeorum pe care încă n’am dezgropat-o deplin de ruină și, deci, încă n’o cunoaștem în toată strălucirea ei. Așezată unde este în drumul năvălirilor barbare, Dobrogea a urcat culmi de calvar și a trecut prin veacuri de umbră. Sabia și focul au sclipit numai în noaptea veacurilor ei de vitejie. Dobrogea nu are în sânu-i nici munți falnici, numai ape repezi. Cea mai de preț comoară a Dobrogei sunt ruinele și mormintele. Drepturile noastre asupra Dobrogei sunt scrise pe ele cu slove cu foc, care vor arde în veci și vor spune neamurilor povestea trecutului, a strămoșilor care au stăpânit-o: Burebista, Octavian August, Traian și Mircea cel Bătrân. Căzută sub turci, Dobrogea rămâne cinci veacuri dezlipită de patria-mamă.

Soarta ei a fost a pomului din marginea drumului despre care cântecul poporan spune: „Câți trec îl zburătăiesc și de crengi îl ciopârțesc”, îndeosebi a avut mult de suferit pe timpul numeroaselor și îndelungatelor războaie dintre turci și ruși, care încep în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea și țin aproape de jumătatea veacului următor. Pe unde trecea copita oșteanului răsbunător, nu mai creștea nici iarba verde. Rămăneau numai scrum și fum, praf și ruine. După cel de-al treilea mare război ruso-turc, în toată Dobrogea abia mai rămăseseră 40.000 locuitori, iar orașul nostru Constanța era numai un morman de ruine – fumegând de pârjolul cazacilor – în care abia își mai găsiseră adăpost 40 de familii. În urma biruinței de la Plevna, unde Osman Pașa a fost nevoit să închine semiluna soldatului nostru – Domnitorul Carol I, luarăm din nou în stăpânire acest pământ, care ne era moștenire îndoit de scumpă: romană de la Împăratul Traian – și vrednicii lui urmași – și română de la Mircea Voevod, care a fost domn al Dârostorului și țării lui Dobrotici până la Marea cea Mare!²

1. Dobrogea Jună, XXIV, 96, 8 iunie 1928

2. Dacia, XV, nr. 229, 25 octombrie 1928, p.1

Imn pentru Dobrogea mea

Octavian Dumitru UNC

Foto: Aurelia Lăpușan

*Cât de frumoasă ești, Dobrogea mea,
în miez de iarnă,
când îmbrăcată în hlamidă albă
ți-așezi la streșini țurțuri de paradă,
iar nemărginiri de-a pururi nemișcate
devin chiar puritatea mării înghețate!*

*Cât de frumoasă ești, Dobrogea mea,
cu foc în vatră,
când țărmurile îți încărunțesc banal,
îți iei pe tine ie de sfârșit de an
și-ți pui năframă Dunărea și salbă
din tot ce poate fi o floare dalbă!*

*Cât de frumoasă ești, Dobrogea mea,
înspre Crăciun,
cu dansul tău vioi de geamparale
și cu colindele pe canarale
ca un sigiliu strămoșesc și sacru,
în timp ce Anul Nou vine-n fiacru!*

*Cât de frumoasă ești, Dobrogea mea,
azi pentru mine,
când sciții, dacii și noi, dobrogeții,
am vrea din inimă să-ți fim profeții
ca peste secole în altă iarnă,
fulgi înnoiți pe tine să se-aștearnă!*

*Cât de frumoasă ești, Dobrogea mea,
în miez de iarnă,
când îmbrăcată în hlamidă albă
ți-așezi la streșini țurțuri de paradă,
iar nemărginiri de-a pururi nemișcate
devin chiar puritatea mării înghețate!*

Istoria, pas cu pas. 142 de ani de la revenirea Dobrogei

Aurelia LĂPUȘAN

Carol I la Plevna

Totdeauna retrospectivile ne ajută să vedem și să înțelegem mai bine. Mereu apar elemente noi în interpretarea faptelor. Dintr-un amplu documentar realizat pe parcursul mai multor ani și valorificat parțial în monografii și studii științifice, am strâns rândurile ce urmează.

Pe frontul luptelor de la Plevna și Smârdan s-au aflat 30 de corespondenți de presă din Franța, Anglia, Germania, Italia, Suedia, Elveția și chiar Statele Unite ale Americii. Alături de ei s-au aflat publiciștii români. În acest război la baionetă și în opinci s-au specializat în corespondenți de război primii jurnaliști români. Iar Carol Pop de Satmary a urmat armata pe front în calitate de fotoreporter. Alții aflați acasă, în redacțiile lor, au vegheat să mențină flacăra vie a patriotismului. Mihail Eminescu, aflat la "Timpul", scria la 8 octombrie 1878: "Măine, duminică, e ziua hotărâtă pentru intrarea trimfală a trupelor noastre în București. Într-adevăr, dacă este vreun organ al națiunii, care-n aceste vremuri triste, când totul este amenințat, să prezinte o priveliște mai mândră și mai întăritoare de suflet, e organul puterii fizice a poporului românesc, este ostașul..."

La 11 octombrie 1878, cotidianul "Pressa" anunța destul de solemn: "În urma voturilor Camerelor, armata va ocupa Dobrogea, devenită din nou parte din corpul României".

La 3 noiembrie, o corespondență particulară a aceleiași publicații direct din Tulcea: "Românii

se întrec cu șaga. Atâta întârziere este de nepriceput, mai cu seamă că toate interesele suferă. Ce să fie oare? Prin jurnalele oficiale nu găsim nimic, nu se vorbește de această stranie tăgădnare a ocupării. Populația de aici e cuprinsă ca de friguri, și-ar fi în stare să puie mână de la mână și să transporte trupele române până aici, numai să se decidă odată să intre. Timpul s-a înseninat din nou, și s-a încălzit, se pare că și cerul așteaptă ca înainte de a se acoperi de norii zăpezii să vadă defilarea legiunilor române pe drumul ce duce la mare, care de astăzi va trebui să fie o țintă constantă a stabilirii noastre. Lumea speculantă este în mare mișcare aici, fiecare vroind să întreprindă câteva cu norocoasa venire a românilor în această localitate. Astfel se proiectează așezarea unei imprimerii române, deschiderea unui stabiliment de locanță și cazin, deschiderea unei magazii moderne de tot felul de papetărie pentru necesitatea particularilor și a autorităților. Tânărul Franghia, un inteligent și amabil negustor, a luat această sarcină și merită toate laudele, căci Tulcea e lipsită de multe trebuincioase unui popor cult și în progres(...) De altminterea populația este veselă și liniștea și ordinea domnesc pretutindenea. Cum vedeți, noi scriem corespondențe, alții fac dări de seamă prin jurnale, discută unele acte oficiale din localitate: se vorbește pe ulițe, în cazinouri, se primesc orice fel de jurnale, și cu toate acestea nu se simte nici o constrângere, nici un amestec, nici o amenințare din partea administrației ruse."

Același destoinic corespondent particular pentru "Pressa" transmitea din Tulcea în ziua următoare: "Se răspândise miercuri vestea prin oraș că sosește vaporul român „România” cu comisiunea însărcinată de a primi în posesiune Dobrogea. Toată lumea alergase la port de pe la orele 1 post meridiane. Poliția cu primarul luase imediat măsuri de a se așterne moloz la port pentru astuparea gropilor și a glodului. Un covor se adusese pe podul debarcaderului. Fiecare pânză, fiecare catarg era observat în depărtare pe Dunăre de mulțimea ce se adunase la port, așteptând cu nerăbdare sosirea comisiei române. Patru ceasuri lungi trecură când veni

Trecerea Dunării

știrea de la administrație că comisiunea nu mai sosește în acea zi, dar a doua zi joi va fi. Lumea se împrășteie mâhnită și fiecare se gândea cum va trece noaptea mai iute pentru a sosi ziua de joi. Ieri, însă, aceeași zadarnică pregătire.(...)

Ofițeri ai statului major englez fac în zilele de 7 și 15 noiembrie 1878 o recunoaștere pentru a stabili granițele provinciei nou alipite. Comisia ajunge pe zona de frontieră dintre Silistra și Mangalia, fiind însoțită de ofițeri topografi însărcinați cu ridicarea planului frontierei. Lucrările erau definitivare la sfârșitul aceleiași luni la Constantinopol. În această expediție de recunoaștere s-a decis ca punctul de sprijin al frontierei pe Marea Neagră să fie la o movilă situată aproape la 1200 metri spre sud de moara din Ilanlîc, între două movile mai mici.¹

Ministerul Justiției a decis întocmirea unui studiu amplu asupra organizării judecătorești, al datinilor și legilor Dobrogei. S-a constituit o comisie guvernamentală pentru a vedea la fața locului realitățile provinciei.

Abia marți, 14 noiembrie, sosiră la Brăila, mai întâi, Alțeța sa regală Carol, însoțit de Carol Davilla, inspector șef, medic, de colonelul adjutant Fălcoianu, din corpul de stat major, locotenent Filitis, de prefectii Capitalei și ai districtului Ilfov. Aici, la Brăila, regele a dat acea proclamație bine cunoscută: "Ostași, Marile puteri Europene, prin Tratatul din Berlin, au unit România cu Dobrogea, posesiunea vechilor noștri domni. Astăzi, voi puneți piciorul pe acest pământ care revine țării române. Voi nu intrați în Dobrogea ca cuceritori,

ci intrați ca amici, ca frați ai unor locuitori care de acum sunt concetățenii voștri."

La prânz Regele s-a ambarcat pe bastimentul "Ștefan cel Mare". Încă de dimineață pavilionul român fâlfâia pe malul drept al Dunării, unde se instalase un birou telegrafic și unde un numeros public dobrogean, musulmani, bulgari și români, cu toată întunecimea și umezeala atmosferică acoperită de nori și ceață, așteptau cu nerăbdare trecerea trupelor.

Alțeța sa Domnul asistă astfel la îmbarcarea și transbordarea celor dintâi trupe ce treceau în Dobrogea: la ora 1 după amiază un detașament de roșiori, o companie de vânători, o baterie de artilerie și Regimentul 5 de infanterie de linie se aflau trecuți pe malul drept și la acea oră bastimentul "Ștefan cel Mare" se puse în mers către acel țărm. Ajuns acolo Alțeța sa regală ură călătorie bună trupelor care cu drapele desfășurate și intonând Imnul național salutară cu cel mai viu entuziasm pe iubitul lor suveran.

Un român transilvănean, Boambă, a urat bun venit primelor trupe românești venite să ia în stăpânire noua provincie românească, potrivit hotărârilor Tratatului de la Berlin, oferind tradiționala pâine și sare și încununând drapele cu flori.²

Patru arcuri de triumf, pancarte, drapele tricolor peste tot. Tulcea devine pentru puțin timp capitala Dobrogei.

1. Ion Ionescu Dobrogianu, Dobrogea în pragul veacului al XX-lea, SOCECU, 1904, p.30.

2. Georgescu, Ioan, Români transilvăneni în Dobrogea, în Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928, vol.I, Editura Cultura Națională, 1929, p.615.

Remus Opreanu

1878. Legea Dobrogei. Facsimil

La 23 noiembrie administrația rusă cedează românilor Constanța și Sulina, predarea telegrafelor, cazărmilor și documentelor rămase de la Poarta Otomană.

Dobrogea capătă numele de România Trans Danubiană. Avea 90.000 locuitori și era împărțită în trei județe.

Constanța a fost luată în posesiune română la 23 noiembrie. Ziarul "Românul" scria: "Ilustrația de astă-noapte a fost strălucită. Nenumărate stindarde și lampioane împodobeau străzile, astfel că oricine ar fi putut crede că se află la București în zilele de sărbători naționale. Entuziasmul a fost cu atât mai mare deoarece serbarea s-a făcut într-un mod spontan și absolut liber. O manifestație impunătoare s-a făcut din partea coloniei elene. Pe la orele cinci seara o mare mulțime de elevi veniră cu muzica militară rusă dinaintea reședinței prefectului și în timpul de o oră muzica nu a încetat de a cânta diferite marșuri de bucurie. În același timp răsunau strigări entuziaste pentru îndelunga viață a MMLL Regale domnitorul și doamna românilor. Cortegiul a pornit apoi spre piața principală a orașului, unde se ridicase un frumos arc de triumf cu portretul domnitorului și cu o inspecție patriotică, dedicată de elenii din Constanța fraților lor români. Manifestația a durat până târziu noaptea. Colonia armeană și celelalte asemenea au contribuit a mări veselia generală. Casele consulilor erau asemenea frumos iluminate, erau străzile pline de lume, în haine de sărbătoare. Nu se poate descrie această incomparabilă serbare, datorită în cea mai mare parte coloniei elene, dar la care a luat parte toată

populația. Toate acestea s-au făcut fiind prezentă singura autoritate română civilă, găsindu-se orașul în cea mai deplină ordine.

Noul prefect de Constanța fusese numit Remus Opreanu.

Un alt funcționar român sosit în Dobrogea, printre primii, este George Auneanu. El scrie mai târziu în "Amintiri asupra trecutului Kustenge-Constanța, 19 noiembrie-23 noiembrie 1878": "În calitatea mea de controlor fiscal pe lângă Casieria Generală de Kustenge, până la constituirea autorităților, am făcut cunoștință în primul rând cu George Contorgiorgi, fostul socru al defunctului Petre Grigorescu, un bătrân venerat și savant, fost profesor și bun cunoscător al limbilor greacă (elină), latină, engleză și turcă, declamându-mi chiar la prima cunoștință în latinește pe Dante Alighieri. De asemenea și pe fiul său, Dionisie Contorgiorgi, tot un intelectual, profesor de greacă, latină, franceză și engleză, care a devenit funcționar public(...) În locuința mea am avut un chirieș cu camera mobilată, pe Ion Bănescu, încă neînsurat, și apoi succesiv, de sezon, pe mitropolitul primat Iosif Nanian, apoi familia lui Emil Costinescu(...) Peste drum de locuința mea era cimitirul turcesc, unde mai pe urmă s-a construit Catedrala, actuala biserică episcopală.

Chiar în ziua de 23 noiembrie noul prefect de Constanța, basarabeanu Remus Opreanu, trimitea ministrului de interne o telegramă: "Astăzi la 10 ore, cu ocaziunea luării în posesiune a districtului Constanța a avut loc în Biserica grecească un Te Deum la care au asistat toate autoritățile locale ruse, dnii reprezentanți ai

puterilor străine, notabilii oraşului şi un însemnat număr de cetăteni din toate clasele; în acelaşi timp, în templele diferitelor naţionalităţi s-au înălţat rugi către cer pentru prosperitatea României şi pentru îndelungata, paşnică şi glorioasă domnie a ASA domnului Carol şi a ilustrei regală doamnă Elisabeta. Entuziasmul era foarte mare şi bucuria se vedea pe toate feţele. Tot oraşul era în picioare, stindarde tricolore, ghirlande de flori şi diferite ornamente împodobeau casele. După terminarea serviciului divin am fost însoţit de popor în strigăte de urări entuziaste până la localul conacului, unde trebuia să procedăm la primirea autorităţilor. Aici comisia din partea diferitelor naţionalizări m-au însărcinat să depun

şi actelor aflate în arhiva comunei Constanţa şi drept rezultat am format două asemenea procese verbale şi două inventare în care se vor trece dosarele şi actele comunei, afară de acelea care nu privesc direct la interesele localităţii şi care se socotesc necesare în încheierea socotelilor de către curtea de conturi rusă.”

Ce a predat administraţia rusă cele româneşti la Constanţa? Patru registre, două dosare, câteva recipise de bani, iar în inventar mai erau trecute nouă clădiri: prefectura, vama, închisoarea, trei prăvălii, o moară, grădina publică Beredie şi un spital. Iar spitalul comunei avea în dotare 30 cămăşi, 26 pantaloni, 33 prosoape, feţe pernă, ciorapi de lână-37, pături-24, saltele de pat-6

Veteranii Războiului de independenţă defilând pe faaleză cu ocazia festivităţilor semicentenarului

la picioarele tronului augustului nostru domnitor încredinţarea despre devotamentul şi fidelitatea noilor săi supuşi, pe când chiar în salonul de recepţie preoţii mahomedani după ritul lor au înălţat rugi către cel a tot puternic, cerând înalta lui protecţie pentru România şi Guvernul ei.

S-au organizat gărzi naţionale, iar jandarmii călare transmiteau dispoziţiile administrative la localităţi.

23 noiembrie 1878. ”Noi, prefectul Remus Opreanu, prefectul judeţului Kustenge, şi colonel din garda imperială de Brandenburg, în urma telegramelor primite şi autorizaţiei dată atât de guvernul român cât şi de cel rus de a se lua în posesiunea de stat a Dobrogei de către autoritatea română, întrunindu-se în localul prefecturii din Constanţa am procedat la predarea dosarelor

perne de paie - 29, plăpumi-4, mese - 24, o baie de corp şi o baie de şezut.

Scria Francisc Doja: „În toamna anului 1878, când a venit stăpânirea românească, ţin minte foarte bine, în Sulina nu erau decât trei străzi, care au şi primit botezul convenit împrejurărilor politice schimbate: cea dintâi, stradă principală, s-a numit Carol I; cea de-a doua s-a numit Elisabeta; iar cea de-a treia, Victoria – numiri care se păstrează şi astăzi.

Atunci abia erau 48 de case în toată Sulina; prăvălii nu se găseau decât în strada Carol.

Oraşul nu putea să aibă lăţime mai mare de 285 metri.

Ce bucurie mare era la Sulina şi în întreaga Dobroge, când cu schimbarea stăpânirii turceşti!

Toţi aveau convingerea că au scăpat de cea

mai mare nenorocire, care i-a ținut atâtea sute de ani în robie, în sărăcie, în neștiință, în primejdia neîncetată a vieții și a avutului lor.

De aceea vedeai, pe lângă steagul alb al păcii, arborate și stegulețele diferitelor naționalități și peste toate steagul cel mare al noilor stăpânitori: steagul românesc.

Personalul internațional al Comisiunii Europene a Dunării nu-și putea ascunde nici el bucuria și, odată cu strigătele de bucurie ale băștinașilor, se auziau și sonorele aclamații: „Vive la Roumanie!”; „Evviva la Rumania!”

Până și președinți flegmatici, cum sunt de obicei englezii, ca Mistru Hakler, Meyer Stock, Brinzipis și Atirimborg, pe cari i-am apucat eu la Sulina, au eșit din rezerva lor obișnuită și vedeai că se simt, vorbesc și se poartă altfel decât înainte, atât e de mare puterea libertății asupra sufletelor omenești!

Și bucuria noastră n-a fost deșartă. Ea s-a dovedit deplin întemeiată.

1928. Expoziția organizată la Constanța, pe faleză, cu ocazia semicentenarului revenirii Dobrogei acasă

Noua stăpânire românească s-a apucat îndată de lucru. Aducea mereu cu vapoare și corăbii salaură și umplea bălțile pentru a obține teren mai mult pentru dezvoltarea orașului. Așa se face că și Sulina s-a întins și lărgit în 50 de ani, încât cine n-a mai văzut-o de atunci, astăzi n-o mai recunoaște. Tot stăpânirea românească a întărit, apoi, și cele două diguri de la brațul Cătârleț, astăzi Sf. Gheorghe, al Dunării, făcându-le trainice de ciment.

Astăzi s-a abandonat acest sistem de diguri de ciment, fiind prea costisitor.

Ca și la gurile fluviului Mississippi, astăzi digurile se fac din saltele împletite din nuiele mai groase de sălcii, peste care se aruncă, apoi, câte un rând de bolovani, aduși din munții Măcinului, apoi iarăși câte o saltea și iarăși un rând de bolovani, până ce ajunge la înălțimea cerută.

La capul canalului sunt două faruri: unul roșu, altul verde.

Pe lângă cel roșu trec vasele care ies din port, iar pe lângă cel verde vasele care intră. Oricât de mult îmi plăcea Delta, care vedeam cum se clădește an de an din plaurii (insulele plutitoare) Dunării, totuși a trebuit s-o părăsesc și, în 1886, am trecut, în calitate de subcomisar de poliție la Tulcea, după ce fusesem și la Sulina timp de trei ani, în serviciul Statului român, ca agent la percepția fiscală Sulina”.³

Administrativ, Dobrogea va fi cunoscută d-aici înainte sub numele de România transdanubiană. Ea va fi împărțită în trei județe, cuprinzând fiecare câte o prefectură și oarecare număr de subprefecturi. Se vor instala într-însa două tribunale: 2 de întâia clasă, dintre care unul va avea scaunul la Tulcea, și celălalt la Kiustenge: șapte de a doua clasă, care vor avea reședințele la Sulina, Măcin, Babadag, Hârșova, Mangalia, Medgidia și Rasova.”⁴

La 16 noiembrie 1878, prefectura județului raporta ministerului de Interne că în orașul Constanța exista un local de școală, dar că acesta servea încă de spital militar, iar cetățenii orașului manifestau dorința de a se înființa și o școală de fete.

În 1878, în zona transdanubiană erau câte 3 școli elementare în fiecare din cele 2 principale orașe: Constanța și Tulcea, și una în fiecare din orașele Sulina, Babadag, Măcin, Isaccea, Medgidia, Hârșova.⁵

După reintegrarea Dobrogei la România, numeroase personalități au sprijinit învățământul dobrogean: Regele Carol I, Ion C.Brătianu, Mihail Kogălniceanu, Take Ionescu, Spiru Haret, Remus Opreanu, Ion Bănescu. Însuși regele Carol I afirma faptul că „în Dobrogea, în Constanța în special, trebuie să se clădească cele mai bune școli, misiunea învățământului românesc fiind aici de o deosebită însemnătate.”⁶

În noiembrie 1878 începe iluminatul portului și al orașului Constanța cu 46 lămpi. La 14 decembrie același an primul consiliu comunal avându-l primar pe Antonio Antonides aprobă extinderea numărului de lămpi cu încă 30.⁷

3. „Analele Dobrogei” – revista Societății culturale dobrogene, anul VIII, 1927

4. Pressa”, XI,nr.261,26 noiembrie 1878,p.1

5. Grigore Dănescu, Dobrogea, București, 1903, p.125

6. Vitanos, Constantin, Școala în epoca globalizării, Ed. Ex Ponto, Constanța,2006, p.4

7. Boncu,Constantin, Boncu Natalia, Istoria petrolului românesc, p.130

Primii 50 de ani de la realipirea Dobrogei

Solemnitatea aniversării a 50 de ani de la realipirea Dobrogei s-a desfășurat în ziua de 28 octombrie 1928⁸ și a fost grandioasă. "La orele 8,20, 8,40 și 9 dimineața, în mod succesiv, au sosit din București trenurile parlamentar, ministerial și regal. Dintre membrii guvernului au sosit în localitate numai d. Vintilă Brătianu, dat fiind că dr. C. Anghelescu, dr. Lupu Inculeț, Paul Anghelescu, Lapedatu și G. Tătărescu se aflau la Constanța de 3 zile. Au mai sosit domnii N. Iorga, general Averescu, Octavian Goga, Trancu-Iași, general Moșoiu, precum și un mare număr de parlamentari. Cu trenul regal au sosit Regina Maria, Principele Nicolae, Principesa-mamă Elena, Principesa Ileana, Regentul Gh. Buzdugan, I.P.S.S. Patriarhul dr. Miron Cristea, mitropolitul Nectarie al Bucovinei, Bălan al Ardealului, Gurie al Basarabiei și episcopii Lucian al Romanului și Cosma al Dunării de Jos.

După ce primarul municipiului Constanța a ieșit înaintea oaspeților cu pâine și sare, întreaga asistență a plecat la Biserica episcopală unde s'a oficiat de către patriarh, mitropolii și episcopii prezenți un serviciu divin. Au luat apoi cuvântul patriarhul Miron Cristea și episcopul Gherontie, care în câteva cuvinte au arătat însemnătatea zilei sărbătorite, proslăvind memoria celor ce s'au sacrificat pe altarul patriei. După aceasta, asistența a trecut în sala festivă a Cazinoului municipal, unde a avut loc o ședință solemnă la care au luat parte familia regală și înalta regentă.

Corul "Astrei" intonează oda "Dobrogei" și ședința solemnă ia sfârșit. Se procedează apoi la deschiderea expoziției retrospective a Dobrogei și a muzeului.

În fața tribunelor în care iau loc familia regală, corpul diplomatic, parlamentarii și mii de cetățeni, se perindă cei 800 de veterani purtând cele 43 de steaguri ce au luat parte la luptele din Războiul independenței. Urmează trecerea carelor alegorice. Au defilat apoi invalizii, delegații populației dobrogene, școlile din Dobrogea și trupele din garnizoanele dobrogene în frunte cu d-nii gral. Vlădescu și amiralii Scodrea și Gavrilescu. La ora 1 și jumătate a avut loc câte un banchet festiv în saloanele "Palas" și "Regina", iar după-amiază, curse de cai la hipodromul "Palas" și serbări nautice pe mare.

Duminică, 28 octombrie 1928, se deschide și „Expoziția jubiliară a Dobrogei”, organizată în sălile Cazinoului și în pavilioanele exterioare. Din

Ghidul realizat de Comitetul serbărilor Dobrogei, în Tipografia „Constanța”, aflăm toate detaliile de concepție și expunere. Iată cum arăta expoziția jubiliară: sub aripile vulturului regal, pe pereți, se afla stema României și stemele județelor Constanța, Durostor, Tulcea și Caliacra.

Pergamentul Palatului cultural al Dobrogei

„Astăzi, 26 Octombrie, 1928 în al doilea an de domnie al M. S. Regelui Mihai I, în al zecelea an de înfăptuire a unității politice a neamului românesc și al 50-lea an de la realipirea Dobrogei la patria mamă, fiind înalți regenți A. S. R. Principele Nicolae, I. P. S. S. Patriarh Miron Cristea și d. G. Buzdugan, iar președinte al consiliului de miniștri d. V. Brătianu, s'a pus piatra de temelie a palatului cultural ce urmează să se ridice în orașul Constanța, metropola Dobrogei, după planurile întocmite de arhitecții Horia Teodoru Moșinski și A. Popescu și cu cheltuiala Statului, a județelor, comunelor, instituției provinciei, ca să fie și să rămână un sanctuar al literilor, științelor și artelor din această parte de țară, cu o bibliotecă publică pentru răspândirea culturii generale și cercetări speciale în toate domeniile vieții, un muzeu regional, oglindirea trecutului istoric cultural și artistic al provinciei și pentru cunoașterea bogățiilor naționale și produselor industriale și comerciale și cu un teatru național pentru cultura și educația populației dobrogene“.

Palatul cultural al Dobrogei, un proiect rămas doar în colecțiile ziarelor vremii

8. „Dacia”, XV, 232, 30 octombrie, 1928, p.1

Scara principală ce ducea spre sala de solemnități era împodobită, de o parte și de alta, cu produse ale pădurilor dobrogene, câte un exemplar din fiecare esență. „În vestibul se mai afla și o mică turmă de mistreți împăiați, aparținând Societății vânătorilor din Cernavodă. Expoziția era structurată pe secțiuni: etnografică, a cultelor, a școlii, secția economică.

În secțiunea etnografică sunt șapte interioruri de case țărănești din Dobrogea: camera mocănească cu pat, scrin, icoană, blindar, covoare, două manechine îmbrăcate în costume naționale, fiecare obiect având o vechime mai mare de 50 de ani pentru a demonstra perenitatea elementului românesc. Camera macedo-română avea ca reprezentare costume de fârșeroți, vatră, vase, obiecte de cult și decorative, chilimuri, arme de apărare, o colecție diversă, autentică.

Camera bulgară reprezenta o casă țărănească din nordul Dobrogei cu câteva obiecte datate 1780, 1795, 1838.

În dreapta e camera celor mai vechi locuitori ai Dobrogei numiți dicieni, de pe malul drept al Dunării. Un răsboi de țesut, roata, covorul de perete, costume, alesături; camera lipovenească predominând tapițeria pastelată, năvodul și samovarul.

Camera germană reprezintă locuința unei familii de stare materială mijlocie, sub inscripția: „Podoaba casei e curățenia; cinstea casei e ospitalitatea; binecuvântarea casei e evlavie; fericirea casei e mulțumirea“.

Camera turcească a fost aranjată de familia Mamut Celebi. Este o locuință pentru tineri însurăței decorată cu perne, sofale, batiste și gevele; o colecție de instrumente muzicale și una de arme, inscripții religioase.

În mijlocul secției etnografice, între cei doi stâlpi principali, podul de la Fetești – Cernavodă – o miniatură susținută cu numeroase fotografii. O expoziție de covoare cu vechi motive oltenești din secolul al XVIII-lea, și cu motive persane, a fost concepută de Victoria Ștefu. Câteva hărți – hidrografică, climaterică și chiar a rețelei școlare dobrogene – ocupă un perete întreg, cele mai multe concepute de prof.univ. Constantin Brătescu. Stampe și vederi dobrogene din 1820, 1828, 1856 sunt expuse pe pereți. Covoare realizate în închisorile orașului sunt expuse pe pereți. Ing. Jean Stoenescu – Dunăre, autorul unor ample studii privind canalul navigabil Cernavodă – Constanța, expune o hartă în relief. Secția cultelor cuprinde, alături de însemnele ortodoxiei: un iconostas, icoane vechi, odăjdii și cărți, simboluri ale cultelor mozaic, mahomedan, catolic, armean (gregorian).

Elevilor din toate școlile orașului li s-au rezervat trei săli. De la hărți și planșe la colecții de mineralogie, herbarie, insectare, aparate fizico – chimice, toate sunt confecționate de clase de școlari, ca într-o adevărată competiție a celor mai inventivi.

Diverse industrii locale: „Energia“ (lucrări de turnătorie, strung ș.a), aparate de pulverizare a păcurii inventate și construite de Constantin Munteanu, vase de menaj din aramă fabricate de Caraghioz I.D. și Vladimir Siskof din Constanța, sobe de teracotă din fabrica T. Manicatide, placaj de bazalt de la firma „Damadian“, miniatura hidroavionului „Getta“, industria pielăriei reprezentată de produsele „Tăbăcăriei românești“ și a altor ateliere mai mici, industria de măsuri: basculă romană și metri, etaloane de lemn și oțel din fabrica „Stanciu Bujoiu“. Un tablou reprezintă Banca Națională în 1913 și actualul palat al aceleiași bănci din Silistra. O pirogravură de Negruț cu palatul Camerei de Comerț Constanța.

Fabrica de rahat Horen dă un tablou evolutiv al fabricării acestui produs din 1878 până la 1928. Elevul Anghel Ilie confecționează din rahat harta județului Durostor.

În secția artelor plastice, alături de machetele sculptorilor și arhitecților premiați la concursul publicat pentru Monumentul realipirii și Palatul Cultural al Dobrogei, expun lucrări – pictură în ulei, grafică – 20 de pictori bucureșteni și 12 localnici.

În spațiul care astăzi adăpostește Acvariul, erau două secțiuni – una minieră, alta geologică. Secția arheologică s-a dorit, în viziunea organizatorilor – Muzeul Național de Antichități – ca un început de muzeu local, exponatele fiind destinate secției regionale Constanța, în formula pregătită înainte de începerea războiului și distrusă de acesta.

Ele evidențiază în mod particular activitatea celor doi foști directori ai Muzeului Național de Antichități – Grigore Tocilescu și Vasile Pârvan.

Secțiunea prezintă în machetă Monumentul triumfal de la Adamclisi, cetatea Tropaeum Traiani, cetățile Ulmetum, Histria, Tomis, Callatis, Dionisopolis (Balcic), Axiopolis, secția numismatică constituită din colecțiile particulare ale lui N. Roșculeț, V. Petrescu Maria, dr. G. Severeanu, V. Cotovu“.

Expoziția a fost un mare succes pentru Dobrogea. Ea prezenta, la scara unor exponate semnificative particularitățile provinciei, evoluția acesteia, nivelul economic, cultural și social la care ajunsese.

Ospețe vrednice de aducere aminte

Ovidiu DUNĂREANU

Nu mai este o noutate pentru nimeni că Dobrogea este un spațiu de sinteză omenească misterios și subtil. Dincolo de natura și istoria ei fabuloase, Dobrogei îi sunt specifice afluxurile unor râuri de sânge. Aduse de viiturile vremurilor ele au impus o coloratură omenească dintre cele mai originale și mai expresive, mai eterogene și cosmopolite. Caracterul de mozaic etnografic al Dobrogei – nota Constantin Brătescu – nu se desminte în nici una din epocile istoriei sale. Așa a fost soarta acestei țări, așezată la răspântia atâtor drumuri mari. Valahi, moldoveni, ardeleni (mocani, cum li se spunea frecvent), tătari, turci, greci, bulgari, găgăuzi, lipoveni, ucraineni, arnăuți, cerchezi, arabi, armeni, evrei, germani, aromâni, turtucăieni, italieni au creat aici un model de conviețuire lipsit de note conflictuale, ale cărui reguli și principii merg a sta la baza oricărui dialog interetnic. Trăind laolaltă în acest creuzet dintre Dunăre și Marea Neagră, fiecare etnie și-a păstrat în interior identitatea, obiceiurile, credința, modul ei de a fi. La nivel general, în timp, s-a produs și o contaminare, o interferență, un proces de sinteză a acestei conviețuiri, creindu-se un specific aparte, comun, specificul dobrogean. Acestui proces complex, nu i-au scăpat nici tradițiile gastronomice. Fiecare își păstrează mâncărurile proprii, dar totodată fiecare a luat de la toți ce li s-a părut pe potrivă și pe gust, iar astăzi bucătăria dobrogeană îți oferă surprize dintre cele mai vaste, încântătoare și delicioase, pe care nu le mai poți uita.

În continuare, eu mă voi opri la partea de sud-vest de la Dunăre a Dobrogei, unde satele

erau cu populația majoritar românească, încă dinainte de 1850.

Se mânca mult pește. Peștele se păstra și iarna, după ce era uscat și afumat sau sărat. Pește era mult, fiindcă erau și multe bălți naturale, prin care Dunărea își regla debitul. Se bătea peștele în bălți, mai să-l prinzi cu mâna, îndeosebi primăvara. Iar vara, aceste mari ochiuri de apă scădeau, și oamenii prindeau peștele cu niște coșuri de nuiel, fără fund, numite odorobe. Unele bălți scădeau cu atâta repeziciune, că lăsau peștele pe uscat, la îndemâna oamenilor și la discreția păsărilor.

(...) Preț de mai bine de o săptămână, nimeni dintre ei și din familiile lor n-a avut stare. Peștele, capturat la început, l-au cărat și au umplut cu el până la refuz cele trei ghețării, anume săpate pentru ocazia asta încă de iarna, la vale de cimitir, în malul din capătul viei fraților Nelu și Nicu Poștaru. Ce a venit pe urmă, l-au adus acasă. Femeile, bătrânii și copilândrii de abia au dovedit să-l curețe de solzi și de urechi, să-l taie și să-i scoată mațele, să-l spele de bale și de sânge, să-l scurgă bine, să-l cresteze și să-l pună la sărat în copăi și albii de lemn. După ce l-au lăsat așa, să-și ia sare cât avea nevoie, l-au înșirat pe culmile de sârmă din curte la uscat, prinzându-l cu cârlige de rufe. Luminau crăpălăii despicați pe spate bătăturile întocmai unor izmene și cămăși întinse la zvântat. Părea că toată lumea din sat fusese atinsă subit de o boală nouă, molipsitoare și greu de lecuit, boala înălbitului schimburilor.

Când n-au mai găsit pe unde să-l mai depoziteze, s-au sfătuit cu primarul Gaulea și

cu popa Tudorancea și, primind dezlegare de la aceștia, au stabilit că din ce prisosea, să facă pomana peștelui, la care după datină participa întreaga suflare a satului.

În ziua fixată – într-adevăr o zi după inima lor: sclipitoare, blândă, inundată de miresme, fără geană de nor și pic de vânt –, încă din zori gospodarii au ieșit în drum, însuflețiți și puși pe fapte mari. Au măturat lună și au stropit porțiunea din spatele bisericii până în drept cu Cișmeaua de Piatră. Au scos de pe unde știau și au potrivit cap la cap zeci de mese, iar de o parte și de alta a acestora au aranjat zeci de canapele și scaune, în așa fel încât au întocmit o singură masă neobișnuită, la care, spuneau ei, „să încapă toți ai noștri și să mai aibă loc și alții, din satele vecine, rude și cunoscuți, dacă s-or brodi să treacă pe aici și or avea hatârul să ne cinstească bucatele.”

Nici nevestele nu au stat cu mâinile în sân. Au dat fuga și au acoperit „balaurul de scândură” – cum îi ziceau ele în glumă măsoiului - cu fețe de masă albe, curate, iar pe canapele și pe scaune au așternut velințe, cuverturi și preșuri înflorate, neatînse și moi – că doar odată pe an era o astfel de sărbătoare și nu se cădea s-o întâmpine altcumva –, ca acei ce aveau să șadă pe ele, să se simtă în largul lor.

Imediat după asta, fiecare familie a aprins focul, a încins plita și cuptorul, a pus oalele, cratițele, tigăile și ceaunele la lucru și a gătit ce s-a priceput mai bine și mai gustos.

În câteva clipe deasupra așezării s-au răspândit valuri-valuri de arome ce-ți trăsneau

nasul și făceau să-ți lase gura apă de la multe poște, de parcă întreg universul devenise o imensă bucătărie.

La puțin după ceasul amiezii au început să curgă de pe ulițe, cu mic, cu mare, ferchezuiți și veseli și să se strângă în jurul mesei din drum. Grupurile au adus și rânduie pe ea fel de fel de mâncăruri din pește – unele mai acătării și mai îmbietoare decât altele –, și toate cele ce se cereau pentru un ospăț ales și strașnic.

Era atâta belșug, atâta strălucire și răsfăț de bucate acolo, că abia puteai să-ți înfrânezi poftetele, iar despre ochi ce să mai zicem, le sorbeau nesătui, nedezipindu-se nicidecum de la ele. Să vezi și să nu crezi: șiruri de oale cu borș din căpățâni și cozi, de stătea polonicul drept în el, dres cu oțet și ardei iute; tăvi peste tăvi de plachii rumene din ciortani întregi, garnisite cu crenguțe de cimbru, foi de dafin și rotițe de lămâie: crăticioare cu crapi umpluți și de marinată; potop de castroane cu piftii și pilaf, alături de platouri cu grămezi de bucăți prăjite; farfurii cu ghiotura, de toate mărimile și culorile, și întinse, și adânci, de lapți fripți cu smântână, de scordolea, rasol și salată de icre ornată cu feliuțe de măsline; vase fără socoteală cu saramură de crap la grătar ori la proțap, sau de burtă de crăpoaică făcută pe jeratic de vișin; funduri de lemn cu zeci de mămligi aburinde, vârtoase, cât dublele, tăiate cu ață pescărească; multime de tavale cu plăcintă de praz cu pește; mormane de batog afumat și sărat; șiruri de castronele cu mujdei de usturoi sau de hrean ras, bătut cu miere, pătrunjel tăiat mărunț și oțet; purcoi de

Exponate din muzeul comunei Ostrov. Foto din arhiva CCJTB

de ananghii și de pricini, m-au cinstit, cum au crezut ei că îi aranjează mai bine. Cheful s-a pornit vineri pe la prânz și s-a lungit până duminică la chindie, zi și noapte. Pe mese bunătățile și băutura au curs gărlă, că Ștefan și ai lui se pregătiseră, nu șagă. Gospodarii, pe cât de aprigi se arătaseră la muncă, tot așa se dovediră și la petrecere. Nici nu le-a trebuit prea mult, să se înfierbânte. Rachiul tare și vinul aromat, mâncarea aleasă și gustoasă le-au deschis repede pofta de joc. Iar odată porniți, nu mai era chip să te mai înțelegi cu ei și nici să-i mai stăvilești. Duduia pământul și răsună văzduhul de trepădatul, de răsetele și chiotele lor. O țineau într-o dănțuială, până cădeau în brânci, cu sufletele scoase și

pâini mari, bălane, rotunde, coapte pe vatră; sticle, ulcele și ploști fără măsură legate la gâturi și de toarte cu șervete scurte, de muselină, pline cu vinuri – unul roșu, sânge de iepure, iar altul alb-gălbui, ușor și tămâios –, reci, ca lacrima de limpezi, scoase din butoaie cărora atunci le dăduseră cep; laolaltă cu tipsii încărcate cu cireșe de mai, și câni cu buchete de iasomie și zambaci mov; și câte și mai câte. Fluviul, mărinimos, le oferise prinosul său obișnuit, iar ei – oameni simpli și drepți ca viața din satul lor –, iată, știau să-l primească și să se bucure de el, simțindu-se mulțumiți și fericiți că reușiseră să ducă la bun sfârșit, și în acest an, canoneala cu nuntirea crapului. (...)

Sătenii noștri țineau cu sfințenie marile și micile praznice. Ele erau provocate de sărbătorile religioase, cât și de cele laice. Nu se termina o casă ridicată prin clacă fără ca stăpânul ei să n-o sfințească și să nu dea o masă strașnică la toți cei care l-au ajutat: meșteri, lucrători, vecini, rude și alți consăteni. Dar să ascultăm ce povestește o casă de o sută șaizeci și opt de ani despre un asemenea eveniment:

(...) Clipa intrării mele în rând cu casele altele ale Ostrovului, n-am s-o uit cât oi trăi. Ea mi-a rămas drept amintirea cea mai dragă, mai luminoasă și de neasemuit, până acum, din viața mea. Oamenii, adunați puhoi, ne mai ținând cont

picioarele înmuiate, tot o sudoare. Abia atunci se așezau, aproape leșinați, înapoi la masă. Turnau la nimereală pe gătlej câteva pahare, ce lunecau ca uleiul, mai trăgeau prin dinți un copan de găscă sau o ciozvârtă, numai carne și zgârci, din vreo costiță de berbecuț, înfulecau, dacă le cădea la mână, și câte un ciortan prăjit sau câte un castron de pilaf cu migdale și caise uscate, fiert la cazan. Iar după ce își potoleau în felul ăsta firea și trupul, se repezeau, din nou, și mai înfocați, în vâlmășeala amețitoare a geamparalelor, măranghiilor, gheobecului, cadâneascăi și a horei neîncheiate. Cimpoaiele și clarinetele, dairelele, cobzele, cavalele și brâmbâzăturile, fluierile și ocarinele, tulumbeleheleurile și tulumbeleheleinurile lăutarilor de la Silistra, tocmiți înadins, din vreme, pentru sărbătorirea terminării mele, nu le mai lăsau niciun răgaz. (...)

De la marile și micile praznice, aproape că nu lipsea nimeni. Întotdeauna aceste mese, aceste ospete colective au făcut casă bună cu povestitul, cu cântecul și dansul popular:

(...) Chiar dacă erau prinși, de nu-și vedeau capul, cu îndeletnicirile zilnice, multe și mărunte, ori de evenimentele care-i luau pe nepregătite, trezindu-i din amorțeală și silindu-i să suporte noi și provocatoare încercări, ostrovenii noștri nu uitau niciodată de marile și micile praznice de peste an. Și făceau toate ce le stăteau în

putință să le pună la cale și să nu lipsească de la aceste ospețe. Ele se țineau de când își aduceau ei aminte și chiar mai demult, și se cădea a fi respectate aidoma. Oamenii se înființau, până la ultimul, la mesele întinse, gata să se prăbușească de cât belșug de mâncăruri și de băuturi se fălea pe blaturile lor. Doamne, dar ce nu-i îmbia de-acolo! Bunătățile de pe lume! Gătite de babe de vatră neîntrecute și preparate de vinificatori de mare ispravă. Molipsiți, unii de la alții, de o neostoită și nesfârșită bună-dispoziție, cu chipurile numai miere, strălucire și surâs, sătenii își umpleau păhăruțele cu rachiu, le ciocneau urându-și binețe, apoi le răsturnau pe gâtlej și se îndemnau cu gesturi largi să ia loc și să se înfrupte din felurile de bucate alese.

Odată petrecerea pornită, pe rând, fiecare mesean avea obligația să se ridice și să închine paharul în cinstea celorlalți și să spună o poveste, o întâmplare auzită, ori ticluită, sau trăită de el. Și nu exista nimeni să se dea la o parte și să nu zică ceva. Istorisirile se depănau înflăcărâte și vijelioase, de nepotolit, precum paliile de paie aprinse și date după seceriș de-a rostogolul la vale de pe țarina de deasupra satului spre albia Dunării.

Care mai de care, bărbați, femei, tineri și bătrâni se întreceau pe sine, punându-și la contribuție întreaga istețime și iscusință de a le înfățișa cât mai clar și convingător, cât mai pe înțelesul și vrerea la toți. Iar ascultătorilor, la ce nu le era dat să fie părtași! La o grozăvenie, la un șir necurmat, la un asalt dezlănțuit de povești, întâmplări, aduceri-aminte și născoceli, cărora le rezistau cu îndărătnicie.

Unele mai captivante și spectaculoase, mai surprinzătoare și încărcate de magie decât altele, ce li se întipăreau în inimă, făcându-le-o să palpitate, ce le stăruiau înversunate în minte, determinându-i să se întoarcă unii cu fața la ceilalți și să se măsoare între ei cu priviri mărite de uimire. Fără pereche, foc de frumoase, de picau jos urmărindu-le firul; strașnice, de-i lăsau muți și sleiți de gânduri și de puteri; sucite, drăcoase, depășind orice imaginație, care aduceau la lumină fapte și adevăruri uitate, și-i răscoleau până-n străfundul ființei, de nu știau ce să-și mai închipuie și nu mai ziceau nici păs; altele duioase, ce le provocau suspine și le încețoșau ochii de lacrimi, înmuindu-i ca pe niște păpuși de cârpă; unele fără perdea, împinse până la nerușinare, stârnindu-le zâmbete furișate sau pufnituri pe sub mustăți și căutături pline de jenă pe sub sprâncene; povești, întâmplări, aduceri-aminte și

născoceli cumplite, sălbatice, de luptă, de jertfă și de glorie, ce-i băgau în fiori, încrețindu-le pielea, sau ce le deșteptau clocotitor curajul și patimile eroice în piept; altele dintre ele urzicătoare, bătând șaua să înțeleagă iapa, ori glumețe și de tot caraghioslâcul, care-i făceau pe mulți să se simtă cu musca pe căciulă, sau, din contră, care-i dădeau peste cap de râs, provocându-le hohote leșinătoare; și câte încă asemenea, pe care, pentru a nu lungi vorba, nu mai este cazul să le arăt.

În același timp, înfulecând cu o nepotolită poftă și lingându-se pe buze de dulceața vinului, comesenii se trudeau să nu-și dezlipească o clipă urechile de la povestitor, ca să nu piardă nicio frântură din ceea ce le prezenta el. Leoarcă de nădușeală, suflând din greu, ei se înroșeau de o așa străduință ca racii în ceaun la fiert.

Și aproape că nu descopereau printre plâsmuirile auzite nici una pe care să n-o ia în serios. Fiindcă, fără să se abată de la regulă, cei ce le înșirau, pentru a le da mai multă crezare, prea se transpuneau pe de-a-ntregul în ele și prea le însuflețeau, producând impresia că acestea se desfășurau aieva, acolo și atunci, în văzul tuturor. Oamenii știau că lumea în care-și duceau traiul era mult mai plină de minuni și mai neobișnuită decât putea cineva să-și dea cu părerea.

De aceea, oricât de iluzorii și uluitoare se adevereau poveștile și întâmplările redade, pe fețe nu li se citea surprinderea, ci doar o încântare neîntreruptă. La urma-urmei, dacă socoteau mai cu atenție, ce aflau?! Că ele nu aveau nimic diferit care să nu se asemuiască în vreun fel cu viața lor. Pe unele, povestarii le înflorea cu bună știință, punând de la ei, în așa chip ca să nu aducă leit cu ce se petrecea în realitate, dar nici rupte definitiv de aceasta să nu fie.

Și scornite și nescornite, oricum ele își găseau de fiecare dată drum sigur la inima lor, și-i cărau prin ținuturi necunoscute și îndepărtate, pe lumea cealaltă, unde nu se auzeau nici păsările ciripind, nici câinii lătrând, nici oamenii dându-și bună ziua, ori până la soare, în lună și în stele, peste câmpii și munți sau peste mări și țări la capătul pământului, prin locuri fără de hotar și vreme. Iar ei, cu jar în pupile, căzuți în puterea acestor fantasme, călătoreau cu ochii minții prin acele locuri, fără nicio greutate pe suflet, liberi ca păsările cerului, ocrotiți și învinși de o taină și o mulțumire, ce-i făceau de nerecunoscut, și pe care, în afara lor, nimeni nu avea norocul să le simtă în nicio altă împrejurare...

Tulcea cosmopolită a secolului al XIX-lea; perioada de înflorire

Raluca PETRE

Dobrogea este considerată un spațiu multicultural, iar acest lucru îl vedem în ziua de azi mai ales la diverse spectacole și festivaluri ale etniilor. Știm că există mai multe populații lingvistic, cultural și religios diverse care și-au găsit rostul de-a lungul veacurilor în teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră. Dar cum arăta și cum trăia un oraș cosmopolit într-o vreme când nu toți vorbeau aceeași limbă, iar religia organiza viața de zi cu zi a comunităților adunate în jurul bisericii?

Eu m-am născut la Tulcea, în a doua parte a secolului XX, și am vorbit doar română în viața de zi cu zi, iar de etnii mai aminteau doar numele interesante ale colegilor mei de clasă (Bara, Carpov, Gafar, Gudu, Volcov). În privința religiei, cunoștințele mele erau extrem de vagi, având în vedere că am copilărit într-o țară oficial atee. În acest context personal, mi-am întors privirea către trecut.

Pentru a înțelege multiculturalismul orașului meu, m-am întors la referințe istorice. Conform cercetătorului Stănică Aurel, „cea mai veche atestare documentară în care apare Tulcea o găsim într-un registru vamal otoman din anul 1506”¹. Orașul Tulcea s-a aflat sub stăpânire otomană până în 1877.

În primele decenii ale secolului al XIX-lea, orașul a fost aproape ras de pe fața pământului.

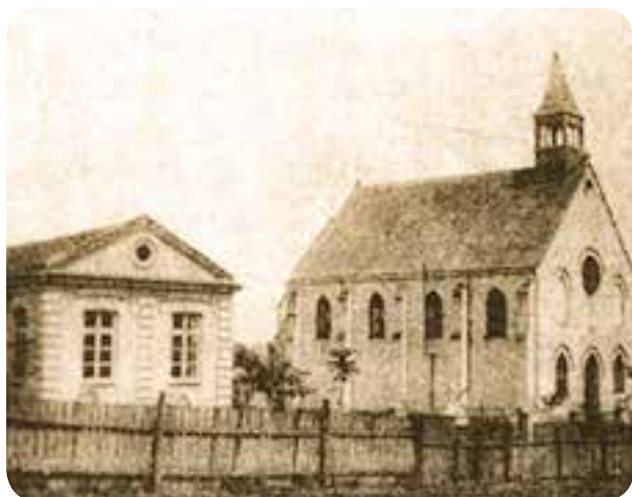
Tulcea a cunoscut devastarea adusă de războaiele ruso-turce în primele decenii ale secolului al XIX-lea după care a urmat o perioadă de înflorire, odată cu semnarea Tratatului de la Adrianopol, în anul 1829. „Același tratat dă undă verde și la circulația vaselor comerciale pe Dunăre, mult timp neprielnică datorită războaielor. Tulcea se trezește dintr-o dată cu foarte multe vapoare care navigă pe Dunăre, cu atât mai mult cu cât Comisia Europeană a Dunării, înființată în 1856, face și ea treabă bună pentru navigație prin părțile astea (termină cu pirateria din zonă, trasează canale, îndiguiește, construiește faruri)”². Practic, în contextul semnării păcii, orașul a fost reconstruit de la zero de toate neamurile care și-au găsit un rost și au prosperat aici. În plus, administrația otomană și Comisia Dunării au contribuit la reconstruirea orașului și la îndiguirea Dunării, extinzând vechiul spațiu de locuire urbană dincolo de dealuri, înspre zona plată de lângă Dunăre, Ceairul.

În acele timpuri, etnia și religia defineau viața cartierelor: „fiecare comunitate etnică avea cartierul ei: orașul cosmopolit a strâns peste zece etnii care trăiau în municipiu și care s-au extins în jurul bisericilor”³. Conform Claudiei Petraru, „harta populărilor din Tulcea la 1830 arăta mahalalele diferitelor etnii, întemeiate

1. Aurel-Daniel Stănică (2004). „TULCEA. UN CENTRU ECONOMIC LA DUNĂREA DE JOS ÎN SECOLUL AL XVI-LEA”. Peuce. S.N. II (XV). 199 - 206.

2. old.primariatulcea.ro accesat pe 27.10.2020

3. Claudia Petraru, „Tulcea cosmopolită, împărțită în cartierele etniilor: ce a mai rămas astăzi din vechile mahalale”, Adevărul, 23 mai 2013

Biserica catolică și școala germană, cca 1870

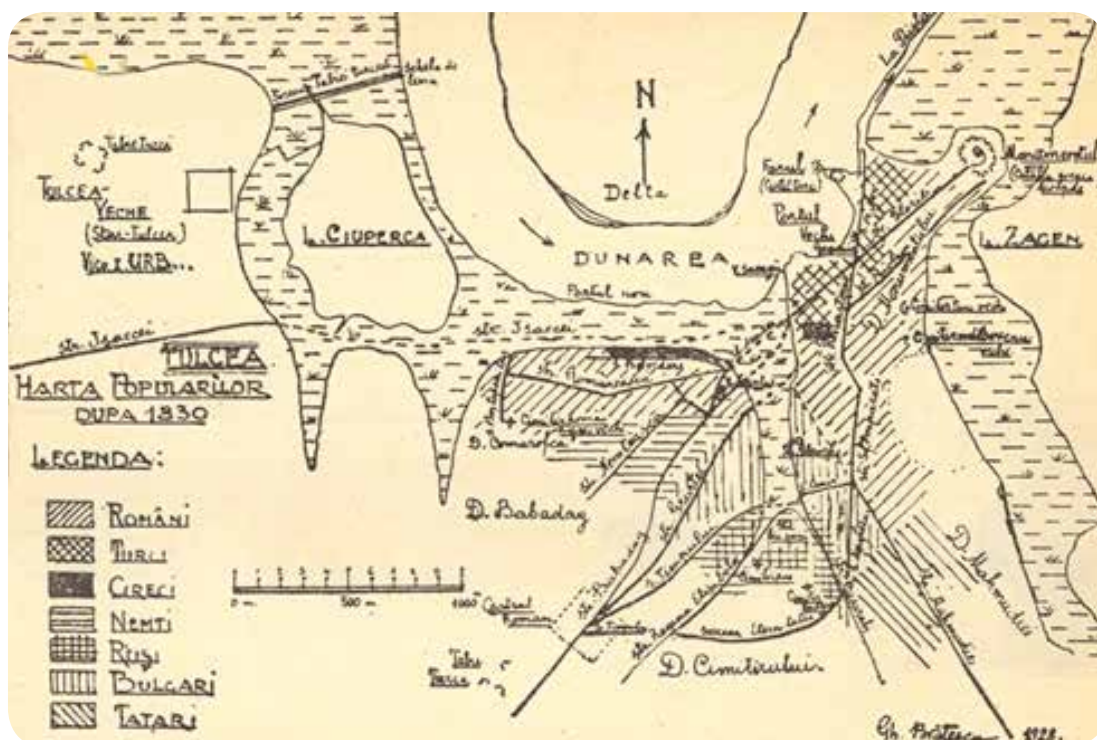

Moscheea Azizye, desăvârșită în 1865

de-a lungul timpului în jurul lăcașului de cult al fiecăreia⁴ și care s-au păstrat aproape un veac. În prezent, doar cartierul lipovenesc mai este cunoscut în acest mod de către localnici, celelalte estompându-se în memoria lungă a urbei. Oricum, privind cu un secol în urmă, Tulcea era împărțită în Mahalaua Grecească, Mahalaua Nemțească, Mahalaua Israelită, Mahalaua Rusească, Mahalaua Armenilor, Mahalaua Tătărească, Mahalaua Bulgărească, Mahalaua Turcească, Mahalaua Lipovenească⁵. Fiecare comunitate etnică și-a ridicat propria

biserică, uneori chiar și două și susținea financiar viața religioasă, dar și viața școlară a propriei comunități.

Pentru a putea să ne imaginăm vibrația urbană pestriță a Tulcei de acum o sută cincizeci de ani, recurg la surse secundare. Ligia Dima explică specificul orașului acelor vremuri: „existența numeroaselor etnii locuitoare ale orașului a făcut posibilă ridicarea bisericilor de diferite religii și rituri. Astfel, în cartierul locuit de o anumită etnie, comunitatea acesteia își va ridica biserică. Aceasta este una dintre trăsăturile și, de

4. ibidem

5. ibidem

Sacagii musulmani din Tulcea veche

Tânăra nemțoaică dobrogeană

ce nu, farmecul orașului Tulcea”⁶.

Ca notă de încheiere, deși armonia pare să fie cea care domnea în Tulcea interetnică, nu putem omite faptul că fiecare comunitate încerca să se țină de neamul și religia sa. Richard Wagner, liderul germanilor din Tulcea, spunea într-un interviu: „Mai demult exista un blestem dacă te căsătoreai cu cineva din altă etnie. Blestemul a pierit, oamenii au mers mai departe și eu zic că n-a fost rău”. O perspectivă asemănătoare o are și un bătrân tătar tulcean : „Am două surori mai mici care s-au căsătorit cu români, acum au copii mari. La început am plâns și eu și mama, dar ne-a trecut, am început să ne vizităm. Mult timp, ginerii români nu au fost primiți în casă, dar după vreo 10-15 ani au fost acceptați”⁷.

6. Ligia Dima, „O călătorie prin orașul Tulcea (1878 -1918) (IV) - viața culturală și religioasă”. Ziua de Constanța, 14 iun 2018

7. old.primariatulcea.ro accesat în 29.10.2020

Bun găsit la dumneavoastră, cinstiți gospodari!

Multe ne-au venit de la străbunii noștri daci așa cum au fost cu mii de ani în urmă, dar nimic nu face sufletul să se înalțe de măreție, cred eu, precum opinca. Opinca, încălțarea săracului și sudalma bogatului către cel mai puțin avut decât dânsul, opinca, cea care a învelit piciorul românului (și nu numai al lui) pe căldură și pe ger, apărându-l de relele drumurilor și ale cărarilor mai mult ghicite decât văzute și a bătut locuri arate sau cuprinse de buruienile neputinței, opinca, cea care a pășit în biserică, dar și în tranșee și a știut a se înălța deasupra micimii sale în saloanele regale, purtată pe picior de Horea, dar să-și dăruiască apoi, la nevoie, nojițele, fratelui de suferință al acestuia, Crișan, atunci când i-a simțit neputința de a pași în viață cu demnitate, opinca, ce s-a înălțat deasupra unui parlament căruia era musai a-i frânge semeția, în chip de drapel... Da, opinca ce împodobește acum picioarele ce poartă cu mândrie straiul nostru românesc, din străbuni, în sărbători și pe scene, sălășluiește în aceste vremuri printre darurile de suflet ale acestui popor, păstrate cu sfințenie în muzee, dar sunt folosite, ca și ia, drept izvor al altor încălțări, de către aceia care făuresc frumuseți pentru capitalele bunului gust al straiului din această lume.

Dacă ne îndemnăm a merge cu vremea înapoi, către capătul de început al viețuirii omenești de pe aceste meleaguri, e lesne a pricepe că nu degeaba acestui neam i s-a spus mereu „popor de opincari”, fiindcă oamenii acestor locuri purtau încălțările acestea numite opinca, un petic de oblu din piele meșteșugit cu măiestrie și strâns în nojiță pentru a se așeza cuminte pe picior de domniță sau pe talpă de ostaș. Că este așa, o spune cartea cioplită în piatră

de meșterii Romei și numită Columna lui Traian pe care vitejii daci și femeile lor taman așa sunt înfățișați, încălțați în încălțările cu gurgui la vârf, strânse în nojițe, numite opinca. De-aia tare le-a fost cu mirare locuitorilor aceluia oraș nemuritor, cetății eterne, atunci când, trezindu-se la ale lor, au găsit dormind la poalele Columnei un om aidoma celor dăltuiți în piatră de sub tălpile împăratului Traian. Au scris gazetele lor atunci, pe bună dreptate, că „Un dac s-a coborât de pe Columnă: cu plete, cu cămașă și cușmă, cu ițari și opinca.” Era vestitul Badea Cârțan, românul plecat pe jos din Cârțișoara sa strămoșească, la Roma, pentru a vedea drept îi ce se spune despre strămoșii noștri și devenirea lor pe aceste meleaguri. În cele 43 de zile cât s-a îndemnat a ajunge în orașul istoriei unui imperiu, se spune că vestitul călător a încălțat 4 perechi de opinca noi, aduse cu dânsul, și abia din a patra pereche se mai țineau ceva hălci de piele când el s-a odihnit la soclul rostirii de istorie a strămoșilor noștri.

Spun aceia care știu a citi semnele pietrelor și ale cioburilor păstrate de pământul țării că bunul obicei de a încălța opinca ar fi lăsat urme încă de 2500 de ani înaintea nașterii Mântuitorului. Dacă adevăr grăiesc au ba, asta nu știu a spune. Bag însă mâna în foc fără a mă arde că românul a purtat opinca de când îl știm noi, căci am văzut chiar eu și am pus mâna precum Toma Necredinciosul spre a mă încredința, chiar acolo de unde vin eu, pe vremea când abia mă ridicasem o țără de la firul ierbii. Și tare m-am mai mirat de cât la îndemână era a le face și purta oricui voia să le aibă, căci nu tu calapod spre a le croi, nu tu pap spre a le lipi. Pielea și potricala sau preducea, unealta aceea cu care se dau găuri pieilor, și nu doar lor. Atât.

În locurile prin care am trecut, am întâlnit chiar un om care avea meșteșugul –destul de rar în aceste vremuri – de a făuri opinca și l-am

deranjat de la munca sa, dornic de a afla câte ceva despre acest meșteșug străvechi care, ca și altele, se topește în negura vremurilor. Am aflat de la acesta că opincile se fac mai mult din piele de vită și din piele de porc. Cu timpul însă, când cei bogați nu au mai vrut să semene cu cei săraci, opincile nu au mai fost nici ele la fel, iar cei avuți și-au făcut asemenea încălțări din vânat, unde se putea, chiar din piei de vânat scump, aduse de peste mări și țări.

Oricare ar fi fost pielea animalului din care se croia, opinca tot opincă rămânea. Tot cu pielea încrețită deasupra pentru a forma un gurgui, tot cu noițe se purta, adică cu niște curelușe scoase din aceeași piele, legate la opinci și trecute apoi peste ciorapi împlețiți din lână sau peste obiele, tot cu loc de intrat apa în ele, prin spate, dar și cu loc pentru a ieși, prin gurguiul din față. Și dacă apa nu stătea în ele, iar glodul, tina, nu se ținea de pielea lor lucioasă și rotunjită, le-a făcut bune pentru a fi purtate în războaie, pe drumurile adesea fără întoarcere ale armelor și sângelui, mai ales acolo unde cai nu prea erau, iar aceia care erau trebuiau să tragă plugul ținut de coarne acasă fie de muiere, fie de prunc.

Meșteșugul alegerii și tăbăcirii pieilor era însă cheia opincarilor, a făuritorilor de opinci, căci animalul a cărui piele avea să se așeze pe piciorul, adesea desculț, al țaranului, trebuia să fie sănătos, să nu-i umple piciorului purtătorului de bube ori să-i dea mâncărimi. Pielea trebuia să fie bine argăsită și tăbăcită, ținută la moi timp îndelungat pentru a se curăța ușor și apoi luate de pe ea toate pielicelele și firele de păr ce se mai puteau aține de fața sau dosul opincii.

Cu pielea de porc – despre care eu știam doar că se mănâncă, atinsă de sare, îndată după Ignat – cazna era și mai mare, căci trebuie a-l îngriji pe râtan cel puțin timp de doi ani, pentru a deveni gros în șoric, și abia după aceea, cu mult noroc, te puteai încălța cu pielea sa. Dar bine și așa, căci țaranul cel sărac, ce-și ducea viața de azi pe mâine, era nevoit adesea a se purta desculț, fie că era vară, fie că era iarnă, sau încălțat cu cipici prin care intra și apa și piatra și scaietii, ciulinii ori Colții babei.

Fiindcă nu a ieșit mii de ani din portul, din viața românului, opinca a rămas în vorbele cele înțelepte ale oamenilor de pe aceste locuri, în proverbe, zicători, cimilituri și tot felul de alte ziceri bătrânești. Bunăoară, când vrei a spune ceva pentru a pricepe tot neamul, spui „De la vlădică până la opincă”; celui leneș, greu la mers, îi spui că „Umblă cu opincă de fier”; despre înțelegeri între mai mulți oameni, mai puțin curate, se zice că „Soarele încinge opinca, iar

opinca încinge piciorul”; omul necăjit, silit a face ceea ce nu voiește, spune că „l s-a pus opinca în obraz”, iar când ești scump la vorbă și nu dorești a povesti necazul tău altuia îi spui că „Fiecare știe unde îl strânge opinca”.

În curgerea vremii, perechea de opinci a folosit și spre a se da unor fapte alte înțelesuri. Este o vorbă care zice că „pe toate miresele le strâng pantofii”. Era înțeles de ce, că fetele, până a se mărita, purtau piciorul desculț sau încălțat cu opinci. Piciorul lor liber, primind prima oară un pantof – ce farmec, ce onoare pe biata fată, de a ieși din rândul opincarilor punându-și prima oară pantofi, fie ei și împrumutați, purtați de alte mirese! – le strângeau. De-aia, spre le frânge mândria și a le da răsului lumii, cele ce se dovedeau în noaptea nunții a nu fi fost tocmai cuminiți și a fi călcat „alături de potecă”, primeau drept dar o pereche de opinci cu blestemul de a nu le purta în picioare, de a le purta atârinate de gât pe ulița satului.

Și dușmanii țării au avut grijă uneori să folosească opincile ca semn de batjocură. Pe unde ajungeau și găseau semen că într-un mormânt se află românul căzut pe câmpul de bătălie, ca să-și apere țara, luau altui român opincile și le aninau în vârful crucii legate între ele, semn că în pământ sau afară neamul de opincă tot neam de opincă rămâne, adică sărac și amărât. Nu aveau a ști că fapta lor mai tare îi îndârjea pe români să lupte până la capăt.

Heeei! Dar cine mai umblă acum, în vremurile noastre, când pielea, ca și lâna, mai mult se aruncă decât se folosește, încălțat cu opinci? Sau cine mai dorește ca încălțărilor sale să fie făurite de meșteri rari, din piei de animal, când cauciucul, pânza unsă cu uleiuri și vopseluri sau pielea măsluită, neadevărată, vătămătoare piciorului, dar ușor de găsit și de lucrat, este pe tot drumul răsăritului și apusului? Așa cum s-au dus piua și războiul de țesut, cu stofa și pânza ce nu-ți făcea niciun rău când se transforma în haină, așa cum au rămas amintiri din morile de vânt sau de apă, ce măcinau bobul în făină mare, ca să o simtă cerul gurii la mâncare, așa cum cad codrii strămoșești spre locuri pe care nimeni din acest neam nu le-a visat, iar pământul nostru nisip se face pe zi ce trece, iar noi mulțumim pentru pâinea noastră cea de toate zilele încărcată de aluaturi înghețate, așa și opinca, săraca, opinca săracului, se pierde pe poteci neștiute, spre uitare. Căci, oricum, asfaltul ar arde-o îndată ce l-ar atinge, iar domnilor și domnițelor nu le-ar mai place să spună că sunt... neam de opincă.

Repere biografice: Marcel Dășanu

Ana Maria ȘTEFAN

În interiorul fiecărui OM există liniștea, oprește-te și ascult-o!

Artist instrumentist în cadrul orchestrei Teatrului de Operă și Balet „Oleg Danovski” dar și în cadrul orchestrei Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”, al Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, Marcel Dășanu este și profesor de clarinet și saxofon în cadrul aceleiași instituții, unde își desfășoară activitatea de mai bine de șapte ani. Este absolvent al Universității Naționale de Muzică București, în cadrul Facultății de Interpretare Instrumentală. Pasionat de muzică încă din frageda copilărie, a început să cânte la acordeon de la vârsta de 7 ani, fiind atras de acest instrument datorită tatălui său, cândva dirijor al orchestrei de muzică populară din județul natal și un acordeonist de excepție.

„De mic auzind diferite genuri de muzică la diverse instrumente muzicale, aveam mania de a-mi imagina cum le interpretez eu și mai ales aveam o mare dorință de a compune asemănător cu ceea ce auzeam. La 10 ani devenisem o mică vedetă prin faptul că interpretam diferite piese din repertoriul marilor acordeoniști precum: Marcel Budală, Fărămiță Lambru, Ilie Udilă, Victor Gore, Nelu Orian. Pe la vârsta de 11-12 ani văzusem la TV doi clarinetiști cântând în duet și din acel moment a pornit ideea aventurii cu instrumentele muzicale de suflat precum clarinetul, taragotul, gama saxofoanelor, cavalul pe care îl consider un instrument muzical sacru, fluiere, ocarina, tâlvul etc.” ne mărturisește Marcel Dășanu

Întotdeauna a fost îndrumat să fie perseverent în drumul său spre perfecțiune. Să abordeze fiecare lucrare muzicală ca pe o nouă provocare. Pentru că așa cum ne declară, să studiezi lucrurile în orice domeniu, înseamnă să-ți menții și să-ți dezvolti aptitudinile, să evoluezi. Poartă un deosebit respect celor care realizează și meșteșugăresc instrumentele.

„Tatăl meu deținea o colecție de viniluri cu muzică populară, clasică, cafe concert, jazz. Pe unul din ele scria Vasile Pandelescu, iar pe spatele discului era mențiunea: a studiat 23 ore din 24. Este considerat cel mai virtuos acordeonist al

muzicii populare românești și astăzi. Acea frază mă ambiționează și acum.”

Și-a început cariera pedagogică în cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, despre care susține că este instituția de învățământ cea mai compatibilă pentru domnia sa. Referitor la cursul pe care îl predă ne declară următoarele:

„Aici programele și metodele de predare sunt mult mai flexibile față de abilitățile, dorințele și vârsta elevilor. În primul an se învață instrumentul în sine, după care începe și studiul diferitelor genuri de muzică (clasică, ever green, populară, lăutărească, jazz). Elevul poate să aleagă după plăcere și îndemănare ce stil de muzică să aprofundeze.”

Despre meseria de profesor ne povestește că a fost un drum în care întâmplarea s-a transformat în pasiune și totodată susține: „Ca profesor trebuie să ai niște calități. Trebuie să ai încredere în elevul tău, să îi dezvolti personalitatea, să îi demonstrezi că nu este greu să faci următorul pas, să îi arăți că obținerea rezultatelor în timp

îi va da curaj și dragoste față de acțiunile lui în evoluția personală, să îi demonstrezi că nu există vârfuri de neatinș. În ziua de astăzi, oamenii trebuie să înțeleagă că sunt o mulțime de lucruri care nu se pot obține cu bani, ci doar în lupta cu tine însuși.”

Se mândrește cu toți elevii săi și este de părere că pentru un profesor orice progres, oricât de mare sau de mic ar fi, este o reușită. Unii dintre elevi vor să studieze clarinet sau saxofon, este un început de drum care trebuie încurajat și susținut. Alți cursanți sunt deja instrumentiști și cu toate astea doresc să aprofundeze și alte genuri de muzică, alte stiluri sau moduri de interpretare a muzicii populare, în funcție de zonele etnofolclorice. De altfel, după cum ne mărturisește profesorul Dășanu, și interpretarea muzicii ușoare are forme diferite de exprimare, având în vedere nume de

referință precum Fausto Papetti, Kenny G. etc. De asemenea, Jazz-ul își are o mulțime de taine care tot încep de la execuția corectă a temei, dar o simplă improvizație se poate dezvolta până la infinit. În acest moment are 19 elevi. Printre foștii și actualii elevi îi amintește pe Roxana Ion, Cristea Adelin, Gabi Ioniță, Victor Popusoi, Geaulea Ion, Filip Marin, Farauanu Răzvan, Ceamă Vasile, Mirciu Fanut, Berechet Andrei, Cristea Alexandra, Munteanu Vlad, Iancu Stănel, Marius Dura, Grozavu Marian, Dudescu Gabriel, Solomca Stefan, Năstase Ștefan.

De-a lungul carierei ca interpret, a participat la numeroase concursuri obținând următoarele premii:

- Dublu Premiu I la Concursul Național de Muzică Clasică „St.Neaga”;
- Premiul II la Concursul Internațional

„D.Lisenco” din Kiev

-Premiul I la Concursul de Muzică Populară

„Barbu Lăutaru”

-Premiul II la Concursul de Muzică de Jazz „Arta Improvizației”, București

-Numeroase Turnee în străinătate ca membru al Orchestrei Simfonice

-Turnee străinătate ca membru al diferitor Orchestre de Muzică Populară

-Numeroase Concerte cu Formații Camerale (duete, trio, cvartete)

-Participări la diverse emisiuni de radio și TV

-Membru fondator al septetului de Jazz „Black Sea Orchestra”

Nu există oameni care să nu aibă absolut nici un talent!

„Unii au un auz foarte bun, alții o percepție a ritmului, la unii e dezvoltată logica, atenția, controlul muscular al degetelor, gândirea matematică, exprimarea prin interpretare, unii sunt visători etc., nu cred că există oameni care să nu aibă niciun talent. Majoritatea talentelor se dezvoltă, se ordonează, și se completează în timp prin înțelegerea lor, fiind îndrumați de cineva care să-i motiveze. Am întâlnit oameni înzestrați cu acea nebunie mentală de a desface firul în șaisprezece și de a-l strânge la loc. Asta te aduce la nivel de măiestrie în orice domeniu. Un profesor bun poate avea capacitatea ca în baza unei trăsături de talent exteriorizat, să le scoată și pe celelalte din starea latentă,” este de părere Marcel Dășanu.

Dându-ne exemplu din experiența sa de profesor, ne povestește despre un elev care

după mai bine de un an și jumătate de studiu, nu ajunsese să evolueze. Deși își dorea foarte mult să cânte muzică populară, acest gen necesită o dezvoltare deosebită a tehnicii interpretative. Abia în al doilea semestru din anul doi, ajunsese la nivelul tehnic corespunzător. După primele 2-3 piese de acest gen a înțeles că elevul său va putea cânta cu succes și muzică populară. În al treilea an de studiu, elevul respectiv i-a depășit chiar și pe unii colegi de an. Căci fiecare an de studiu plasează elevul la un alt nivel.

„Așa mi-am dat seama că trebuie să am mai multă răbdare cu oricine. Mai ales dacă studiază acasă zilnic. Profesorul nu trebuie să se gândească la numărul orelor pe care le ține, ci la calitatea predării și la performanțele elevului.” Cursul susținut de profesorul Marcel Dașanu debutează cu învățarea pozițiilor corecte de interpretare la instrument. Se învață apoi emisia

disponibilitate de a coborî la nivelul fiecărui elev, de a se adapta nivelului de pregătire a fiecăruia dintre ei și dorința de a transmite din experiențele profesionale acumulate.

Îmi place să cunosc lucruri noi care sunt dincolo de frontierele realității mele

„Dacă am vorbi la nesfârșit despre muzică poate că am atinge și unele teorii despre gama muzicală, frecvențele sonore și influența sunetului asupra spiritului și complexitatea evoluției lui”, mai adaugă Marcel Dașanu.

Foarte interesante i se par totodată și domeniile legate de Cristalizare, ADN-ul, geometria sacră și Muzica Sferelor.

Îi place să cânte la mai multe instrumente printre care: caval, fluier, ocarina, cimpoiul,

primelor sunete, durata sunetelor, notația lor. Este studiată prima gama muzicală, diferite forme de interpretare a gamei, se explică ce dezvoltă acele forme de interpretare a gamei etc. Cu primele piese se dezvoltă rezistența, tehnica gândirii complexe în timpul interpretării. Se învață diferite tehnici de respirație specifice instrumentelor de suflat precum și pentru decrisparea musculaturii degetelor ș.a.m.d. De asemenea, la fiecare oră elevul primește indicații pentru studiul individual zilnic. Acele indicații dacă se respectă de la o săptămână la alta, elevii vin cu anumite rezultate în interpretare. La sfârșit de an școlar este susținut un examen de verificare a cunoștințelor acumulate și a deprinderilor formate.

Pe cei care se pregătesc să urmeze o carieră pedagogică, îi sfătuiește să aibă multă răbdare,

tâlvul etc. Despre apropierea față de aceste instrumente afirmă:

„Pentru mine cavalul este un instrument muzical sacru. În viziunea mea, este asociat cu Păstorul care își duce turma de oi pe calea cea bună. Sunetul redat de acest instrument creează un sentiment de sacralitate macrocosmică între cer și pământ. După mine este instrumentul care prin natura sunetului poate trezi sufletul românesc, precum Cuvântul. Fluierul îl asociez cu sentimentul voioșiei, bucuriei poporului. Ocarina are glasul păsărilor care prezintă libertatea. Tâlvul și cimpoiul pentru mine prezintă strigătul mieilor. Sunt instrumente de la începutul timpurilor care stau la baza instrumentelor de suflat! Ele se întâlnesc în mai multe culturi naționale, dar cel mai interesant este faptul că ale noastre, românești, sunt acordate pe anumite game

(moduri) majore sau minore care corespund esenței noastre naționale. Prin îndepărtarea de la aceste moduri sau modificarea lor după plăcerea proprie din cauza necunoașterii și tendinței de afirmare, se produce îndepărtarea de noi înșine. De mic mi s-a părut foarte atractiv și deosebit în felul lui taragotul și muzica românească interpretată pe acest instrument care, după părerea mea, în forma lui primară stă la baza creării saxofonului.”

Astăzi evocă cu nostalgie anii de studiu cu tatăl său și cu profesorii care l-au inițiat: Petrică Plugaru, Eugen Verbițkii, I. Amelin, Valeriu Barbuceanu și își amintește cu drag de anii de studiu ai muzicii de jazz și colaborarea cu Mihai Agafiței și Liviu Mărculescu, dar și perioadele de întâlniri cu mari meșteri populari și interpreți precum: Ion Stanciu, Pavel Caba, Sava Nicolae, Marin Predusel, Vasile Jitaru etc.

O mare importanță în șlefuirea sa ca muzician au avut-o și turneele în afara țării cu Filarmonica

Marea Neagră și cu Teatrul Național de Operă și Balet „Oleg Danovski” unde a avut ocazia de a cânta alături de instrumentiști soliști cu renume internațional pe marile scene ale lumii în Franța, Germania, Austria, Italia, Spania, Coreea de Sud, Grecia, Elveția. Se bucură că are ocazia să cânte mai multe genuri de muzică și fiecare gen interpretat îi aduce satisfacții profesionale.

Carierea este uneori grea, egoistă, nu este timp liber pentru prieteni și uneori ești nevoit să stai mult timp departe de cei dragi, de familie. Însă Marcel Dășanu se consideră un om norocos, având întotdeauna susținerea familiei.

„Sunt norocos. În mare măsură, având în vedere că și soția este profesoară de pian.”

În ceea ce privește muzica, are foarte mulți artiști preferați. În muzica populară îi apreciază pe: Emil Drosu, Grigore Vasile, George Udilă, Ilie Udilă, Vasile Pandelescu, Bebe Șerban, Ionică Minune, Pavel Cebzan, Dănuț Mersan, Luca Novac, Marin Chir, Gheorghe Zamfir, Zama

Leonard, în muzica clasică îi admiră pe Aurelian Octav Popa, Antoni Pai, Eddie Daniels, Michel Arigon, V. Richter, David Oistrach, iar în muzica ușoară și jazz îi preferă pe Fausto Papetti, Kenny G, Stan Getz, Miele Davis, Michel Petrucciani, Michel Camilo, Michael Brecker, Oscar Piterson, și foarte mulți alții.

Artist instrumentist în orchestra Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”

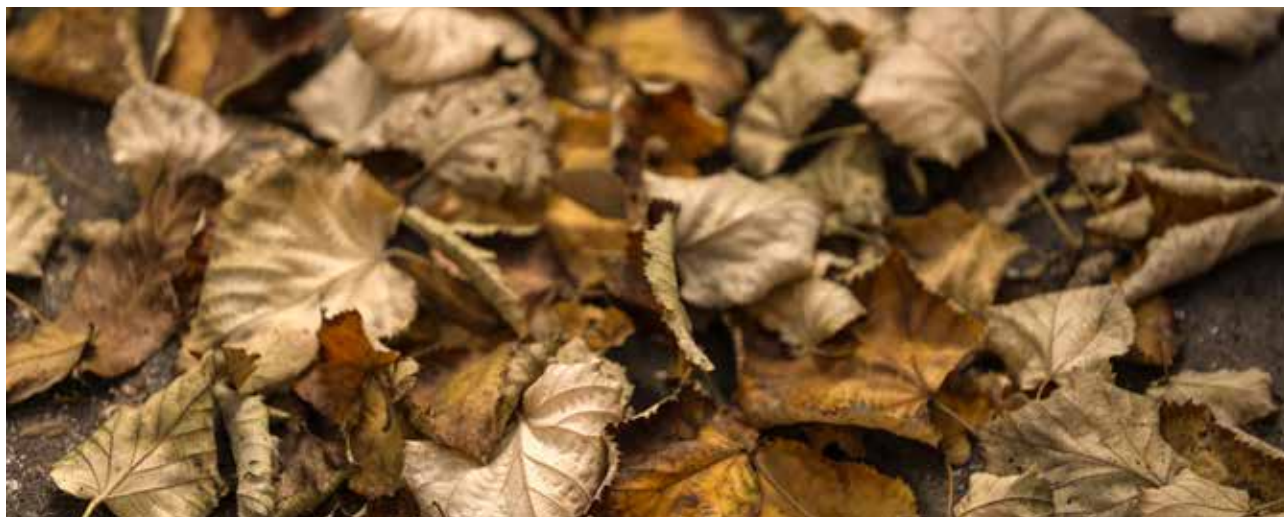
În cadrul orchestrei Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”, face parte din secția suflători, acolo unde mânuiește cu mare har clarinetul, sub bagheta maestrului dirijor Dr. Cristian Obrejan

„Îmi face o deosebită plăcere să împart cele mai frumoase momente ale scenei populare cu colegii mei din cadrul Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”, care sunt adevărați maeștri în arta interpretativă a muzicii populare. De apreciat în mare măsură este munca și implicarea dirijorului și orchestratorului nostru Cristian Obrejan care prin harul sau transmite dorința reușitei unui spectacol de excepție

împreună cu diverși soliști consacrați ai neamului românesc.

Muzica populară este muzica cu care am crescut. La rândul meu, consider că e foarte important să duc mai departe frumusețea acestui gen muzical. Moștenirea, păstrarea tradițiilor și transmiterea lor mai departe trebuie să rămână o latură importantă a vieții noastre. Prin valorificarea tradițiilor, a portului, a muzicii populare devenim un popor mai unit. Avem o țară cu un folclor foarte diversificat pe zone, cu elemente specifice distincte, pe care avem obligația morală fata de generațiile ce vor urma, să le transmitem nealterat.” Este de părere Marcel Dășanu.

N-ar schimba absolut nimic din trecutul său. „Orice întâmplare din trecut eu cred că contribuie la realizarea conștiinței din prezent.” Este o persoană optimistă, mereu cu zâmbetul pe buze care instigă la bună dispoziție și voieșie. Spre final, ne mărturisește cu bucurie „Cred că mă aflu pe calea propriei vieți care este în palmele Celui ce m-a creat!” și încheie cu un dicton care consideră că îl caracterizează: „În interiorul fiecărui OM există liniștea, oprește-te și ascult-o!”

Ediție specială

Festival Concurs Național de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Dan Moيسescu”

Ana Maria ȘTEFAN

Ediția specială din acest an a Festivalului Concurs Național de Interpretare a Cântecului Popular Românesc „Dan Moيسescu”, organizată de Consiliul Județean Constanța prin Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, în perioada 29 – 30 octombrie, a fost dedicată câștigătorilor celor 23 de ediții precedente.

În fața publicului constănțean au evoluat unii dintre cei mai apreciați tineri soliști de muzică populară: Cătălina Alexa, Andrei Girel, Ion Drăgan, Olguța Berbec, Alexandru Brădășan, Andreea Haisan, Codruța Rodean, Loredana Streche.

Fiecare dintre cele două seri de spectacol s-au încheiat cu recitalurile artiștilor: Daniela Condurache, Ionuț Fulea, Andreea Voica, Ionuț și Doinița Dolănescu.

Acompaniamentul a fost realizat de orchestra Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”, sub bagheta maestrului Cristian Obrejan.

Deschiderea spectacolului a aparținut dansatorilor Ansamblului Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene”, conduși de coregraf Ștefan Coman. Tot în deschidere a evoluat și solista ansamblului, doamna Elena Plătică, profesor de muzică populară în cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”.

Evenimentul a fost prezentat de Iuliana Tudor, a cărei relație cu folclorul românesc este cunoscută publicului larg prin activitatea sa de prezentator și realizator al unor valoroase emisiuni de gen.

Spectacolul a avut loc pe scena Centrului Multifuncțional Educativ pentru Tineret “Jean Constantin”. Intrarea a fost liberă în limita celor 230 de locuri disponibile, respectându-se toate măsurile privind organizarea acestui eveniment în condiții optime, pentru a limita răspândirea cu noul Coronavirus.

"umanitatea", conceptul central al evenimentului. Prin numeroasele teme puse în dialog, a reușit să pună în lumină spiritul fotografic al Constanței și al Dobrogei. Conceptul festivalului, atât de bine ancorat în realitățile contemporane, a fost explorat prin privirile compozite ale artiștilor locali, invitaților naționali și internaționali: Aurelia Paraschiv, Magda Fulger, Elena Răceală, Daniela Groza, Cristina Irian, Corneliu Sarion, Marian Adochiței, Marian Sterea.

Constanța FotoFest a reprezentat bucuria neașteptată dintr-un an pandemic. Pe fundalul unei incertitudini generale și al unor crize multiple la nivel social, în cel mai puțin probabil moment pentru arte și cultură, Constanța, pe care o iubesc și pe care mi-o doresc a căpătat formă reală timp de patru zile, între 22 și 25 octombrie – prin cultură, prin fotografie, prin povești vizuale puternice, ateliere și momente performative, prin reunirea unor artiști extraordinari și întâlnirea cu un public însetat de manifestări culturale.

Organizat de către Consiliul Județean Constanța și Centrul Cultural Județean Constanța "Teodor Burada", festivalul a activat cinci spații culturale diferite din oraș, configurând un spațiu simbolic al unei cetăți de cultură și arte tomitane între bastioanele: Galeria de Artă, Muzeul Național de Istorie și Arheologie, Galeria Epicentru, Centrul Multifuncțional Educativ pentru Tineret "Jean Constantin", Teatrul de Stat. Constanța FotoFest a readus în atenția publică puterea imaginii de a chestiona și (re)defini

Eu sunt aromâncă și colecționez povești, obiecte și imagini. Constanța FotoFest a adus prima mea expoziție de fotografie, în orașul de care mă leagă atâtea emoții: rădăcini, rude, prieteni, locuri ale memoriei. Atașamentul meu pentru fotografie a început în familie, cu fotografiile vechi moștenite de la bunicii din Dobrogea și cu istoriile lor de viață; așa am ajuns să culeg imaginile-mărturii ale comunității mele din țară și din Balcani, iar mai târziu, să studiez Etnologie, Antropologie culturală și Folclor.

Plastic. Intim. Colectiv este un experiment fotografic poetic în trei părți pe care l-am pornit împreună cu Alina Tofan, performer, colegă și prietenă în proiectul Plastic. Memorie afectivă și risipă. Dintre spațiile care au oferit cadrul pentru interogațiile noastre, Plaja din Constanța este un loc cu o mare încărcătură afectivă. Tot drumul pornind din fața Casei Căsătorii, cotind spre curtea umbrită, ascunsă, a casei maiestruase a Uniunii Artiștilor Plastici (unde am visat de atâtea ori să sar gardul clandestin), poteca strâmtă care cobora pe lângă gardul ei (pe care

odată, într-o vacanță cu ai mei, m-a prins o furtună teribilă după plajă și pe care mi-o imaginam secretă, doar de mine știută)... Să simt din nou ritmul acelor scări în coborâre, experimentată corporal în copilărie și în adolescență de atâtea ori, mi-a activat toate straturile de memorie. De data aceasta, însă, mă găseam cu un aparat foto în mână și cu "lentila" larg deschisă, încercând să observ, să caut, să înțeleg fenomene de lumină, umbră, acel colț de natură nedresat cum interacționează cu corpul, cu vântul, cu plasticul.

Apoi răsplata drumului anevoios – deschiderea, întinderea de nisip fin și marea, cu toate reflexiile ei. Din cele trei incursiuni fotografice realizate pentru proiect, cea din Constanța a rămas cea mai puternică pentru mine. Cu atât mai mult apoi, când am primit invitația de a expune acele fotografii rezultate, tocmai în mijlocul orașului meu de suflet, care contribuise lor cu atâta substanță.

Expoziția vernisată la Constanța FotoFest a cuprins o selecție de 25 de fotografii alb-negru.

Ce ne-am propus a fost o explorare a lumii interioare a plasticului și a locului pe care acesta îl ocupă între Om și Natură. Lucrările fac parte dintr-un proiect cu un puternic mesaj social, coordonat de Asociația Macaia din București și co-finanțat prin Administrația Fondului Cultural Național, prin care încercăm să tragem un semnal de alarmă asupra crizei de mediu, poluării cu plastic și a consumului iresponsabil pe care ne-am clădit societatea. Tema Festivalului, "Umanitate," s-a potrivit perfect demersului

nostru de conștientizare. În expoziția de la Galeriile de Artă am însoțit fotografiile cu o instalație video, "Asphyxia," realizată de artistul video Alexandru Claudiu Maxim. De asemenea am avut onoarea de a susține, chiar în ziua de deschidere a Festivalului, performance-ul nostru manifest "94-future: life in Plastic", unde ne-am bucurat de reacțiile calde ale publicului. Prezența noastră ca grup la Festival a fost o confirmare a importanței mesajului nostru.

Prin toate conexiunile create și solidaritatea dintre artiști, prin libertatea expresiei de care m-am bucurat, experiența festivalului a fost, pentru mine, un fel de întoarcere acasă. Îi sunt recunoscătoare Iuliei Pană, o adevărată forță culturală a Constanței și curatoare a Festivalului, pentru încredere și șansă, organizatorilor și voluntarilor pentru sprijin, artiștilor locali pentru inspirație. Prin aceștia și prin ceea ce și-a propus, Constanța FotoFest a reprezentat, după mine, o piesă esențială în ceea ce ar putea deveni Tomisul - un oraș al artelor și al culturii, așa cum o merită.

ECHIPAJUL de Hortensia Papadat Bengescu

Aurelia LĂPUȘAN

Hortensia Papadat-Bengescu (născută în 1876, Ivești, județul Galați – decedată în martie 1955 la București), fiica generalului Dimitrie Bengescu și a profesoarei Zoe, căsătorită cu magistratul Nicolae Papadat, este o scriitoare de mare forță care a lăsat literaturii române scrieri de maximă consistență. A fost supranumită „Marea Europeană”, o recunoaștere a meritelor ei evidente în modernizarea romanului românesc și sincronizarea lui cu cel european.

Între anii 1921-1932, a trăit la Constanța, deoarece Nicolae Papadat, soțul său, fusese numit magistrat la Curtea de Apel Constanța. Este timpul în care a scris romanele „Concert din muzică de Bach”, „Femeia în fața oglinzii”, „Balaurul”, „Fecioare despletite”, „Romanță provincială”. Pe lângă operele create la malul mării, Papadat Bengescu a colaborat cu ziarele „Marea Neagră”, „Dobrogea literară” și „Plaiuri Dobrogene”.

Hortensia Bengescu mai cunoscuse Dobrogea la o vârstă fragedă – avea doar șase ani, în 1882, când s-a mutat împreună cu familia la Ostrov, pe malul Dunării, acolo unde tatăl său, maiorul de infanterie Dimitrie Bengescu, fusese detașat cu serviciul. Scriitoarea a păstrat amintiri duioase despre acel timp și despre oamenii locului: „Mama Tudora cocea în cuptorul de cărămidă cele mai bune plăcinte crețe, din făină oacheșă, muiate în smântână proaspătă. Dincolo de casa ei, era malul Dunării, cu bărci frumoase și vapoare. Iarna, apa devenea rea ca o vrăjitoare, prindea gheață sau purta sloiuri iar în casă, copila de mine auzeam plângerea că vom trăi câteva luni despărțiți de restul lumii”.

În „Marea Noastră” nr. 4, din aprilie 1936, Hortensia Papadat-Bengescu publică un splendid reportaj intitulat *Echipajul* pe care îl reproducem în rândurile de mai jos:

„Ciudate jocuri algebrice ale minții! Uneori gândul tău face legături spontane, absolute cari după o secundă iau o aparență de absurd, fără a-și pierde certitudinea.

Impresia care te-a străfulgerat cu o tărie de adevăr nu-ți servește motivele ei logice; cauți, găsești, apoi pierzi pentru a le regăsi și din nou a le pierde rațiunile apropierea făcute. Îți rămâne însă mereu statornică, convingerea.

De la prima scenă proiectată pe ecran, a filmului de aviație *Echipajul*, memoria ți s-a strămutat și fixat asupra orașului Constanța pe care cândva l-ai locuit. Nu te obsedează însă nici aeroportul din marginea Constanței, nici silueta palidă a vreunui hidroavion, deși adeseori admirate. Ești atras spre malul Mării, spre cheiuri, ai viziunea coșurilor de vapoare, a fumului des sau transparent făcând volupte în spațiul imobil al cerului, te leagă orizontul valurilor, auzi sunetul gutural al Sirenelor.

Apoi vrei să spui cuiva de lângă tine această identitate între Constanța, oraș maritim, și minunatul film al Aerului ce se desfășoară sub privirea ta, dar în momentul împărtășirii, logica îți opune lipsa ta de logică.

Încredințat că raportul imediat totuși există, cauți din nou argumente cari nu răspund pe dată la apelul tău. Iată-le totuși sositoare, iscate a lene de prin colțuri, deranjate din repaosul lor binemeritat, căci odinioară abia muncise pentru tine, îți slujise de-a gata un frumos adevăr. Evidența acelui adevăr nu-ți mai pare atât de simplă, ai vrea să ți-o explici și s-o poți explica altuia, ești inferior acum puterilor tale de intuiție de odinioară, ești ingrat către darul ei, ești cercetător.

Obedient projectorul își asvârle din nou fascia și lumina te invadează: - Asemănarea între filmul aviatic și orașul Constanța e „Solidaritatea” – solidaritatea celui alt echipaj, solidaritatea

marinărească.

Ai statornicit similitudinea, egalitatea noțiunii, resorturile ei; mintea neastâmpărată își caută acum discuție, atacă din toate unghiurile adevărul dovedit, pentru a-i cerca rezistența, se complăce în exercițiul de supleță al

contradictoriului.

Îți amintești acum luptele de carieră, cercările, greutățile, divergențele, emulațiile colective sau individuale. Cugeți asupra parcursului omenesc al împrejurărilor bune și rele, al jocului de sentimente cu toată gama lui de la iubire la ură, la tot ce macină.

Din această incursiune a ta, care a fost numai un lux de dovadă, impresia avută rămâne intactă, nimic din ea nu s-a clintit; așadar adevărul ei există nu numai în tine, ci afară din tine, în sine.

Îți sosesc acum din fugă, desprinse de prin toate adăposturile amintiri vizuale, auditive: - sunt gesturi, ecouri, ce te-au împresurat cândva și s-au instalat nesimțit în tine, acolo, în orașul de la malul Mării Negre. Siluete singuratece pe cheiuri la ore pustii, siluete de marinari ce privesc fix la valuri, se pierd cu ochii pe firul orizontului sau cercetează portul pestriț.

Înfipse parcă în gestul ușor aplecat al evadării din sine sau umblând cu pas leneș, ai zice fapte venite acolo în secret deși nepăsătoare de orice altă prezență. Sosite la o întâlnire imperativă parcă, indiferente însă la tot ce nu e contemplare, evocare solidară, așa apar. Le vei vedea pornind întârziat spre miezul orașului cu mișcări de întoarcere spre cheiu, în conivență mută cu ceva imposibil. Azi, mâine, poimâine, ofițeri cu firul subțire al primului galon auriu pe mânica tunicii sobre, sau încărcăți cu galoanele largi care deosebesc pe șefi, simpli marinari cu bereta lor

ștrengărească, timonieri, fochiști, i-ai surprins – e cert lucru că i-ai surprins asupra unei întâlniri misterioase, purtători al unui mesagiu intim, sub o meditație ce-i desparte în acel moment de ceilalți. Unul după altul, înmulțiți astfel în spațiu și timp, fixați într-o aceeași atitudine exterioară și interioară, ei formează o entitate.

Uneori un ofițer și un simplu marinar și-au încrucișat pașii pe albul pustiu al bulevardului riveran. Au schițat cu o mână ușoară gestul salutului ca pe un semn masonic, în ochi cu aceeași lumină pe care o dă plutirea îndelungată sau îndelunga contemplare a apelor. Sunt amândoi, în afară de serviciu, coborâți de pe punte, la odihnă pe țarm, dar mersul, linia făpturii schițează neadaptarea deplină cu țarmul.

Nu sunt oare fericiți că au sub picioare pământul ferm? Nu s-au săturat de golul apelor? N-au dorit - poate chiar cerut întoarcerea, căminul? Ce caută pe malul Mării fără de vre-un scop aparent? În orașele ce nu sunt riverane, e drept, îi vezi totdeauna grăbiți, parcă provizorii. Aici însă în orașul de port, de ce nu sunt oare perfect satisfăcuți? Te întrebi numai de formă. Știi! Știi că marea absoarbe unele energii și desvultă altele, ale altui element, energii arbitrare cu orizontul deschis spre un depărtat finit, spre infinit sau numai spre indefinit. Cadet, ofițer sau amiral, fie că o selecție a gustului i-a îndrumat – sau îndrumați numai de împrejurări, o putere i-a cucerit deopotrivă, căreia deopotrivă îi aparțin.

Da! Vecinul și prietenul de peste drum, marinar și poet, un altul ce ți-e bine cunoscut dar căruia i-ai uitat pe moment numele, un al treilea, pictor de minunate peisagii marine, doctorul de bord, simpatic și cult, șefii, mari cărturari, severi la serviciu, oameni de societate desăvârșiți, toți fără greșală către umiliii terieni, au în ei o parte rezervată ce aparține numai Mării. Cei de aproape ai lor, cei ce-i iubesc și sunt iubiți trebuie s-o accepte sau s-o adopte.

Din acea parte rezervată, pe deasupra a tot, stăruie simțirea care pe mal îi face să tânjească, dezarmați parcă de uneltele lor iubite; de acolo crește până la o putere invincibilă solidaritatea care formează Echipajul, trup articulat, respirație unică, puls armonizat pentru o cadență perfectă, acea a sacrificiului. Echipajul armatei de apă. Echipajul fiecărui vas, puterea care pe mal îi face identici prin nostalgie și care pe valuri îi va face invincibili.

Tu însuși modest locuitor riveran, înțelege, cunoști starea de suflet care atrage spre cheiuri, care desenează pe orizontul clar silueta unui neastâmpăr și a unui dor al apelor.”

Apa din piatră izvorăște

Margareta DONOS, Elveția

Prima definiție a cuvântului patrimoniu este „totalitatea drepturilor și a obligațiilor cu valoare economică, precum și a bunurilor materiale la care se referă...” Patrimoniul este și o moștenire care, la rândul ei, poate fi culturală, spirituală, materială, imaterială, incluzând și relația cu natura, relație care devine benefică atât naturii cât și omului.

Acolo unde norii îmbrățișează pământul, acolo unde pogoară picătura de apă potabilă – frumusețea naturii este de nedescris. Acolo sus, natura e la ea acasă, iar omul se simte mic în fața ei, deseori chiar neputincios. Crestele semețe nu-l lasă să se apropie, dar de la înălțimea lor, ele îl privesc cu indulgență. Măreția muntelui învață omul să fie umil în fața naturii, să o protejeze împărtășindu-se din bunurile ei. Muntenii sunt oameni înțelepți, căci viața lor este în armonie cu natura.

Lanțul de munți alpini face parte din Elveția și Elveția face parte din Alpi: țara s-a constituit în jurul munților, care au luat în brațe această palmă de pământ. Se înțeleg bine, de câteva milenii. Așezările omenești s-au stabilit dintotdeauna în văile dintre munți, simțindu-se protejate de ei, iar pe parcursul secolelor omul s-a urcat tot mai sus, a traversat înălțimile, a explorat piatra, priverile și zăpezile pentru a da o sobrietate aparte vieții cotidiene.

Când traversezi mica Elveție pe drumurile principale, construite în văile dintre munți, ai senzația unui fir luminos, care divizează localitățile de o parte și de alta a lanțului de munți, vederea alunecă pe case și domenii, pe podgorii și livezi, pe câmpii, pășuni și grădini îngrijite și roditoare.

În cantonul Valais acest tablou arată ca o poveste, ca o istorie a ingeniozității umane în lupta pentru existență. Regiunea este situată la poalele Alpilor, fiind una dintre puținele regiuni ale țării care beneficiază de soluri fertile. La poale, munții sunt acoperiți de livezi și de podgorii, care se dezvoltă grație razelor solare și căldurii acumulate de pietre și stânci. Veacuri la rând solul a hrănit întreaga regiune, de aceea aici orice centimetru de pământ este lucrat cu mare grijă.

Și vara, și iarna, în cantonul Valais se înregistrează temperaturi mai înalte decât în regiunile vecine. Precipitațiile fiind rare, pământul

suferă de lipsa de umiditate necesară agriculturii. Cu multe veacuri în urmă, omul stabilit aici a căutat căi și posibilități de a folosi apa de munte. Mergând sus la sursa apei potabile, el a măsurat distanța, și-a calculat muncile și, pas cu pas, a înmănuncheat suvițele mici de apă într-un râșor de munte, săpând chiar și drum în stânci până la destinația finală – poalele munților.

Acest sistem de irigare a fost inventat și adaptat necesităților elvețienilor din regiune încă în epoca romană. În franceză i se spune „le bisse – les bisses”. În română ar semnifica o conductă deschisă ori un canal care necesită lucrări considerabile pentru a croi și a săpa în piatră de pe culmile abrupte treceri din lemn pentru apă, dar și pentru lume, și toate înfăptuite doar cu cele mai rudimentare unelte mănuite de om.

Canalele sunt adevărate opere de artă, punând în valoare metodele ancestrale de construcții. Ele necesită supraveghere și întreținere permanentă, căci pe timp de vânt și ploi torențiale pot apărea multe obstacole naturale, care aduc pietre și crengi în albia acestor râulețe vesele. La ora actuală regiunea Valais numără în jur de 300 de astfel de canale, care își duc cursul perfect și continuă misiunea inițială. Element important : lungimea canalelor se măsoară în kilometri: de la cinci pentru cele mai scurte și până la 12-13 pentru cele mai lungi. Unele dintre ele servesc o singură gospodărie, debitul de apă fiind mic. Altele, cu o cantitate de apă mai mare, sunt utilizate de mai multe

gospodării. În acest caz, utilizatorii sunt organizați în cooperative pentru întreținerea sursei de apă pură.

Toate constituie construcții destul de ingenioase – dovada adaptabilității progresive a omului la condițiile naturii. La începutul acestui mileniu, în pofida progresului tehnic, munca de întreținere rămâne pe seama acelorași unelte manuale și continuă să fie anevoioasă, ba chiar pe alocuri și plină de risc, deoarece panta muntelui ori stâncă umedă nu permite erori.

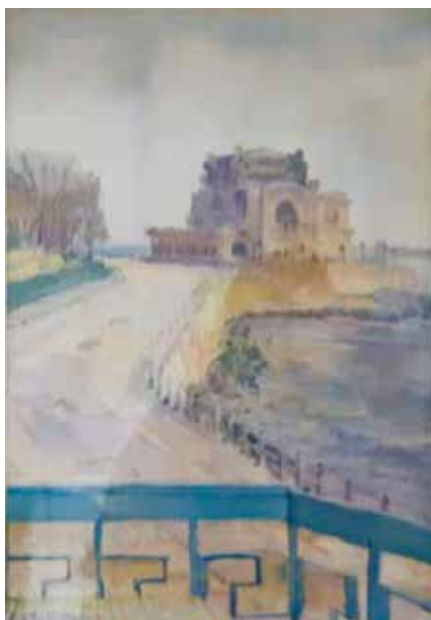
În vecinătatea satului de muntele Naters, unul din aceste canale de irigare este proprietatea doamnei Franziska Schmid, „agricultoare cu studii superioare”, care se ocupă cu abnegație de conducta deschisă, de circa cinci kilometri lungime, albia căreia ba se lovește de o stâncă, ba ocolește o tulpină de copac culcată la locul potrivit, ba parcurge un segment îmbibat, unde cresc ierburi care se leagănă agale, precum pletele copacilor în vânt. După un drum atât de feeric, pâraul zglobiu ajunge în valea unde oferă elixirul vieții animalelor din gospodărie. E o poveste a muntelui, supravegheat de o femeie muncitoare și iubitoare a naturii, pentru care are un respect imens. Aici, și în întreaga regiune, cărarea amenajată paralel canalului de munte, destinată inițial doar facilitării accesului pentru întreținere, invită turistul curios să descopere munca imensă a oamenilor, să savureze puritatea apei și frumusețea naturii.

Sistemul este vechi-străvechi, transmis din generație în generație, devenind moștenire națională. În 2019, la schimbarea bancnotelor, tema apei și a patrimoniului a câștigat competiția pentru a ilustra bancnota de 100 de franci elvețieni. Armonia dintre om și natură, prin vechimea și perpetuarea tradiției de irigare, dar și de folosire inteligentă a resurselor naturale, a ajuns să fie reprezentată pe bancnota de 100 franci. E o altă cale de promovare a frumosului, utilului și sentimentului de mândrie pentru vechimea tradițiilor locale și perenitatea patrimoniului național.

Ionel Mătășăreanu, pictorul mării

Alexandru CONSTANTINESCU

sa generozitate. A dăruit multe tablouri prietenilor săi. Printre aceștia mă număr și eu. Am participat la vernisajul expoziției sale din decembrie 1971 - ianuarie 1972, la care am avut prilejul să iau și eu cuvântul din partea publicului. Reproduc în continuare cele rostite cu această ocazie și care rămân valabile și astăzi după zeci de ani.

“Ne desparte nu mai mult decât un anotimp de când ne-am întâlnit ultima oară în această elevată ambianță, pentru a celebra, pentru a câta oară, această clocotitoare revărsare de

emoție, talent și nesecată nevoie de mărturisire spirituală a maestrului și amicului nostru Ionel Mătășăreanu.

Avem din nou prilejul de a ne bucura spiritul de universul tonurilor, de inefabila cromatică pe care un penel ajuns la o deplină maturitate a posibilităților sale de expresie îl creează cu un ritual, am putea spune, sacerdotal.

Pentru că la Ionel Mătășăreanu, actul creației nu este numai o profesiune de credință, este o nevoie intrinsecă a celor mai acute profunzimi ale ființei sale de a se exprima continuu, de a se dezvălui în primul rând sieși, dar și de a ne revela nouă spiritul lăuntric, frumusețea simplă a lumii care ne înconjoară. De ani de zile, Ionel Mătășăreanu ne satisface, cu ocazia expozițiilor sale, acea nevoie de frumos, nevoie pe care pictorul a reușit să o inoculeze publicului constănțean amator de artă, să o stimuleze și să o alimenteze în mod continuu.

Și aceasta nu numai datorită unei puternice originalități a meșteșugului său, dar și a unei prolificități cu totul ieșite din comun. Ne-am obișnuit să vizionăm două sau trei expoziții anual!

Cel mai important este că Ionel Mătășăreanu ne-a creat nevoia de a privi și a discerne lăuntric universul înconjurător și a-l simți artistic. Poate exista o satisfacție mai mare pentru un artist ?

Puține sunt personalitățile care au marcat cultura dobrogeană în ultimele decenii. Și, dacă, vrem totuși, să remarcăm pe cineva, una din acestea, poate cea mai proeminentă este Ionel Mătășăreanu, pictorul mării și al meleagurilor dobrogene. Foarte puțini pictori români, poate Dimitrie Stiubei și Marius Bunescu, s-au încumetat să pătrundă și să descifreze universul marin.

Mărturisesc că am fost un admirator și bun prieten, sincer, al lui Ionel Mătășăreanu, pe care l-am cunoscut foarte bine ca artist, dar mai ales ca om. M-am îndrăgostit de arta lui la începutul anilor 70, vizitând expozițiile sale și admirând, mai ales culorile cu care zugrăvea ca nimeni altul răsăritul și apusul soarelui deasupra mării. În fiecare seară, pe durata unei expoziții, eram prezent în sala de lângă actualul Muzeu de artă, sala care găzduia toate manifestările artistice constănțene, și care în prezent este în ruine. În aceste împrejurări l-am cunoscut pe Ionel Mătășăreanu, și am devenit buni prieteni. Îmi amintesc de lungile plimbări pe malul mării, când purtam discuții despre artă și muzică și ne întreceam în rostirea poeziilor lui Eminescu. Trebuie să amintesc că Ionel cânta foarte frumos la vioară, ilustrând din plin cunoscuta zicală “violon d’Ingres.” Printre multele calități ale lui Ionel Mătășăreanu, trebuie amintită deosebita

Mătăsăreanu ne relevă frumusețea, specificitatea, unicitatea spațiului nostru de aici, de pe pământul cuprins între Dunăre și mare.

Acest bănățean, care nu se dezmințe prin formație, tenacitate și rigurozitate, elev și discipol al lui Alexandru Ciucurencu, a găsit aici, pe pământul Dobrogei, la marginea mării, un mediu fertil, într-o perfectă consonanță cu disponibilitatea și sensibilitatea sa.

Marea constituie pentru el un permanent izvor de inspirație și de continuă contemplație.

Am putea spune, fără să exagerăm câtuși de puțin, că Ionel Mătăsăreanu se deșteaptă privind marea și adoarme cu ea în suflet în apartamentul său din vecinătatea Cazinoului. De la fereastra locuinței sale din Bulevardul Elisabeta, unde se află și atelierul său de creație, marea exercită pentru artistul care o privește o fascinație obsedantă.

Și el transpune mereu pe pânză această obsesie, care a devenit una dintre dominantele personalității sale artistice. Pentru că marea a pătruns demult în adâncul ființei sale.

Pentru el marea este un prilej de meditație perpetuă. În creația sa ea este înfățișată în cele mai variate ipostaze, liniștită sau agitată, scăldată în aurora dimineții sau în lumina incendiară a apusului.

Am simțit aceasta destul de recent, cu prilejul acelei furtuni cu totul neobișnuite, formidabilă dezlănțuire de forțe ale naturii, care a ridicat năpraznice talazuri, sfârtecând faleza și digurile portului Tomis. Atunci, pe o vreme de uragan, când vântul bătea cu peste 100 km/oră, iar jerbele de apă ale valurilor uriașe, care se spărgeau cu zgomot de tunet învăluiau Cazinoul asemeni unei perdele de fântâni arteziene, acolo, pe faleză, biciuit de furtună și udat de stropii de apă sărată, cu penelul într-o mână și cu paleta în cealaltă, Mătăsăreanu transpunea pe pânză, căutând să fixeze efemerul moment de satanică descătușare a elementelor naturii. Stropit de apa sărată, cu părul ud și fața mânjită de vopselele desprinse de pe paleta de forță a vântului, pictorul sfichiuia cu pensula suprafața pânzei cu gesturi sacadate, dar sigure, la fel cum vântul năpraznic îl sfichiuia pe el și pânza fixată de trepied, ca să nu fie luată de vânt. Era asemenea unui șef de orchestră, care dirija transpus de beția muzicii, uvertura la Tannhauser.

Și în zilele în care furtuna a continuat, pictorul a profitat din plin pentru a immortaliza marea într-o ipostază pentru el nemaîntâlnită. Strădania lui din acele zile, avem prilejul să o admirăm acum în câteva pânze din această expoziție, pânze în care se simte acel fior de viață,

de autenticitate. Privim Cazinoul înconjurat de jerbe de apă și parcă simțim pe față stropii fini de apă pulverizată.

Contemplăm imaginea uriașelor blocuri de beton smulse din dig și parcă auzim bubuiturile masei de apă dezlănțuite. Iarna care a trecut a fost și pentru Ionel Mătăsăreanu un fericit prilej de inspirație și în altă privință. Zăpada care a căzut mai îmbelșugat decât în anii din urmă și care a îmbrăcat orașul într-un veșmânt pe care l-am dorit și pentru care ne-am bucurat cu toți cu suflute de copii, a fost și pentru pictor un prilej de optimism și bucurie. Transpare acest lucru din delicatele acuarele pe care le-a realizat în Satul de vacanță și care au o inefabilă atmosferă rustică.

Peisajul constănțean sub hlamidă albă constituie, desigur, ceva rarism în creația plastică a pictorilor care au zugrăvit peisajul dobrogean. Este încă un merit al lui Ionel Mătăsăreanu care se cuvine a fi relevat. Trebuie să menționăm neobișnuita sa putere de muncă. Tot ce este prezentat în această expoziție este absolut nou, lucrările fiind create în perioada scursă de la ultima expoziție, cu câteva luni în urmă.

Această expoziție reprezintă mult, atât cantitativ cât și calitativ. În iarna aceasta, pictorul Mătăsăreanu a fost într-o efervescență creatoare de excepție, având o disponibilitate și o poftă de lucru care și-a pus pecetea pe tot ce a lucrat. În ciuda anotimpului friguros și a intemperiilor de excepție. În această iarnă artistul a lucrat mult în aer liber căutând să surprindă și să immortalizeze ceea ce este autentic și reprezentativ. Sursele sale de inspirație sunt constituite de o multitudine de subiecte pe care pictorul le abordează cu egal aplomb și receptivitate. Tematica sa variată demonstrează că este un artist puternic ancorat în realitate. El se arată atras în egală măsură de simfonia mării, cât și de ritmurile trepidante ale peisajului portuar sau ale celui industrial. Noul este ceea ce îl atrage ca un magnet.

Ceea ce surprinde, desigur, în modul cel mai plăcut în prezenta expoziție, sunt acuarelele.

În arta acuarelei, pictorul se dovedește a fi un "maestro insuperato", ca să folosim un termen din muzică, a doua pasiune a maestrului. Peisajele zugrăvite în acuarele sunt de o extremă finețe, culorile sunt suprapuse unele peste altele, creând o paletă cromatică extraordinară. Griurile cerului de iarnă sunt redată cu o acuratețe desăvârșită.

Orizontul scrutat de Luceafărul poeziei românești, din colțul falezei, pe care pictorul îl surprinde, pare vast, deși dimensiunea acuarelei este mică. Este talentul pictorului, care are o

mare capacitate de a organiza spațiul pe care îl pictează. Cupola Planetariului apare pierdută într-o mare de vegetație, redată printr-o extraordinară paletă cromatică realizată prin suprapunere de tonuri.

De aici, din aceste acuarele, putem spune mici

bijuterii, talentul pictorului răzbate mai pregnant. Pentru că este o mare artă să poți concentra o mare bogăție cromatică și să dai impresia de vastitate pe spații de mici dimensiuni. Aceste acuarele sunt create cu migala unui bijutier.

Prezenta expoziție ne înfățișează un pictor ajuns la deplină maturitate artistică, la o completă stăpânire a mijloacelor sale. Tehnica sa este polivalentă. El dezvăluie aceeași măiestrie, atât în pictură în ulei, cât și în acuarelă și desen, în creion sau cărbune. Fie că pictează în tonuri pastelate, cu tușe fine, sau în culori vii, cu tușe energice, încărcând pânza cu vopsea în straturi groase, pictura lui Mățăsăreanu poartă puternic amprenta personalității sale, care ne face să-l distingem de departe. Și aceasta pentru că

pictura lui Ionel Mățăsăreanu are ceva inefabil, ceva care este al lui și numai al lui.”

Am reprodus cele rostite cu acel prilej și care rămân valabile și astăzi după zeci de ani.

Trebuie să mărturisesc că, din toată expoziția, cel mai mult mi-a plăcut lucrarea intitulată “Iole

în amurg” pe care maestrul mi-a dăruit-o, în semn de prietenie. Pentru mine, această pânză este cea mai frumoasă din toată opera lui Ionel Mățăsăreanu. Apusul soarelui pe lacul Siutghiol, cerul însângerat străpuns de catargele și pânzele iolelor dezvăluie un colorist genial, care, în acel moment ajunsese la apogeul exprimării sale artistice.

Am rămas cu amintirea lui și cu întrebarea, fără răspuns, dacă modestia excesivă a fost un defect, sau o calitate pentru Ionel Mățăsăreanu.

Indiferent de răspuns, el rămâne pururi un reper pentru spiritualitatea pământului dintre Dunăre și Mare.

Titi Ceară – sculptură „Păstorul și măgarul lui Tekir”

Steliana GIMA

Eram studentă la București când am auzit pentru prima dată de Titi Ceară. Am aflat atunci că la Palatul Parlamentului s-a deschis o expoziție organizată de Fundația „Școala de la Sfinții Apostoli” ce îi reunea pe toți artiștii plastici de origine aromână din România.

În nebunia mea de atunci pentru tot ce era aromân, am vizitat expoziția de mai multe ori: Sultana Maitec, Geta Caragiu, Lena Constante, Dumitru Passima, Titi Ceară sau Lila Passima.

Puțini vizitatori, iar cele câteva persoane care se perindau prin fața lucrărilor pentru mine reprezentau tot un fel de exponate. Erau aromâni risipiți prin Capitală pe care acțiunea culturală i-a chemat și reunit în sălile somptuoase de la Palatul Parlamentului.

Nu pot uita fondul muzical ce anima expoziția și mă îmbia - un rock simfonic a la Vangelis, ce conținea în substanță ritmuri folclorice din Balcani. În mijlocul sălii tronau niște roți albe de lemn ce păreau că se rostogolesc dansând în pași aromânești. Erau „Roțile” lui Titi Ceară. Orgolioasă, mi-am spus că trebuie să fie acel sculptor din Techirghiol, la noi fiind mulți aromâni care poartă numele de Ceară.

Exponatele vorbeau ca un cântec balcanic nemărginit și dureros. Lucrările păreau născute din suferință. Am revenit la Palat cu o casetă audio neînregistrată rugându-i pe cei din „culise” să-mi copieze acel fond muzical sublim pe care îl păstrez și acum. L-am revăzut pe Titi Ceară la un cocktail aniversar al Secției Aromâne din Radio România Internațional. Am tresărit ... Am ținut să-l salut atunci.

Astăzi îi admir lucrarea din rondul de pe faleza orașului nostru. Lucrarea este complexă pentru că readuce în discuție atât legenda lacului cât și povestea reală a Techirghiolului. Pentru cei care nu au aflat încă, lucrarea se intitulează „Păstorul și măgarul lui Tekir”.

Am vrut să aflu cât mai multe și l-am căutat pe Titi Ceară, prin telefon, la București. Mi-a părut un om rezervat, căruia nu-i place să vorbească de proiectele de viitor, dar un profesionist și un artist atașat de orașul natal. Mi-a spus că lucrarea a terminat-o în doi ani și jumătate și cântărește aprox. 300 de kg. L-am întrebat cum de a ales să

facă o astfel de lucrare atât de diferită structural și tematic de ceea ce îl reprezintă pe dumnealui de fapt. Mi-a spus că și-a dorit să facă o lucrare pentru orașul natal, mai ales că „din casa părintească, când dai să ieși, ajungi direct în lac.”

Titi Ceară a călătorit prin Europa cu lucrările sale și am vrut să aflu de la el ce ar mai trebui făcut în Techirghiol pentru a înfrumuseța orașul, ce-i lipsește localității noastre pentru a deveni o stațiune europeană. „Bani bine folosiți”, a fost replica sa, orașului nu-i trebuie discotecă, afirmă dânsul, ci apreciază și consideră de bun augur construirea unei noi biserici pe lângă mănăstirea Sf. Maria, deoarece Techirghiolul nu poate fi o stațiune pentru tineret, cum e Mamaia sau Eforie, ci o stațiune pentru oameni așezați care vin la odihnă.

L-am întrebat pe artist ce origine are păstorul din lucrarea de pe marginea lacului. Sculptorul mi-a răspuns că această creație aparține orașului, păstorul reprezintă un om oarecare cu un măgaruș, dar el poate reprezenta fizionomia unui turc, iar cine știe să caute o va găsi. Pe tot parcursul montării statuii artistul a simțit pulsul orașului. Acest lucru e inevitabil, spune dumnealui.

Am mai aflat că artistul, de asemenea, admiră arta egipteană, arta greacă, mai cu seamă pe Fidias. Cei ce vor să afle mai multe despre arta lui Titi Ceară pot consulta catalogul de la biblioteca orașului Techirghiol.

Criticii îl numesc „un sacerdot al modernității lucide”, creația sa rezumând valorile și simbolurile sacralului, dar și ale profanului. Este perceput drept un sculptor modern, dar atent la reperele esențiale ale civilizației, ingenios, insolit, un artist complex care nu refuză să se raporteze la tradiție.

Titi Ceară s-a născut pe 28 noiembrie 1957 în Techirghiol și a absolvit, în 1983, Academia de Arte Plastice din Iași.

A expus la toate galeriile importante din București: Orizont, Muzeul Național de Artă, Dalles, Apollo, Simeza. A participat la expoziții în străinătate: Viena, Ungaria, Perugia, Madrid, Luxemburg, Valencia, Roma, Spania.

„Păstorul și măgarul lui Tekir” - sculptură de for public în orașul Techirghiol. Autor: Titi Ceară

